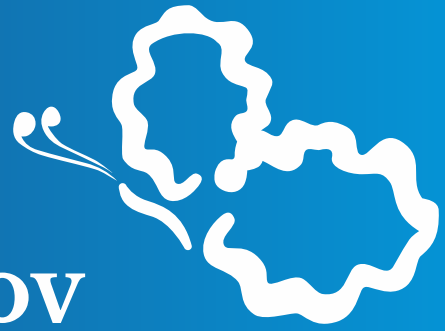

Matulov grunt

REZIDENTI RAZGOVARAJU # RR

MATULOVI
GLASI 02
Listopad 2023.

SADRŽAJ

Uvodnik	_____	3
Intervju		
Krunoslav Rac	_____	5
Anita Vuco	_____	8
Sanja Pilić	_____	12
Božica Jelušić	_____	15
Jelena Radovanović-Kuckler	_____	17
Jon (Jack) Jennetta	_____	21
Saso Ognenovski	_____	26

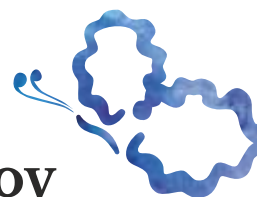

Događanja

3. Kamp mladi čuvari prirode	_____	29 - 42
Dani otvorenih vrata	_____	43 - 46

Matulov
grunt

UVODNIK **Gruntanje o gruntu...**

Stara „hiža” u Frkanovcu građena je prije više od stotinjak godina u duhu tradicije međimurskog kraja. Predstavlja dobro očuvani primjer seoske arhitekture Međimurja. Rekonstrukcijom i prenamjenom „hiže”, pripadajuće gospodarske zgrade i gruntišta stvoren je edukacijsko-istraživački centar posvećen leptirima te značajnim staništima biljnih i životinjskih vrsta gornjeg Međimurja.

U kajkavskom dijalektu za riječ leptir koristi se izraz „matul”, a za parcelu odnosno posjed riječ „grunt”. Stoga je u duhu međimurske kajkavštine centar nazvan Matulov grunt. Nalazi se na području ekološke mreže Natura 2000, nedaleko od lokaliteta Bedekovićeve grabe.

Matulov grunt je prvi edukacijsko-istraživački centar u Republici Hrvatskoj posvećen leptirima plavcima i prva umjetnička i znanstvena rezidencija u Međimurskoj županiji. Sadrži prostor za boravak i stvaralački rad, stalni likovni postav o livadama i leptirima gornjeg Međimurja, kao i prostor za predavanja i

radionice. Rezidenciju su u 2021. godini koristili pisac, novinar i teolog Tomislav Šovagović, putopjesnikinja Maja Klarić, prevoditeljica i spisateljica Dimana Miteva, storytellerica i prevoditeljica Srebrenka Peregrin te operna pjevačica i autorica bloga knjigesumojsvijet.com Ana Jembrek. Grunt kao istraživačku bazu koristili su i članovi udruge Hyla koji su tijekom ljeta istraživali noćne leptire na području Međimurske županije.

Rezidencija Matulov grunt u 2022. godini od travnja do rujna ugostila je sedmero književnika. Osjećaj što to znači biti gazdarica i gazda na Matulovu gruntu iskusili su književnici i pjesnici Sven Popović, Tomislav Šovagović, Vernes Subašić, Anela Borčić, Srebrenka Peregrin, Doris Pandžić i Zvonimir Grozdić. U 2023. godini rezidenti na Matulovu gruntu bili su Krunoslav Rac, Anita Vuco, Sanja Pilić, Božica Jelušić i Jelena Radovanović-Kuckler.

Matulov grunt opremljen je suvremenim audio vodičem na hrvatskom standardu, kajkavskom dijalektu i engleskom jeziku.

REZIDENTI 2023.

Krunoslav Rac
fotograf divljih životinja (Sveti Juraj, kod Senja)

Anita Vuco
spisateljica i književna prevoditeljica (Italija)

Sanja Pilić
književnica za djecu i mlade (Zagreb)

Božica Jelusić
književnica (Durđevac)

Jelena Radovanović-Kuckler
književna prevoditeljica i pjesnikinja (Njemačka)

Jon (Jack) Jennetta
istraživač i pisac (Sjedinjene Američke Države)

Saso Ognenovski
književni prevoditelj i pisac (Sjeverna Makedonija)

Trag velebitskih priča Krunoslava Raca u Međimurju

Tekst, foto: Roberta Radović

Ozračje Matulova grunta ugodno je za čitanje i pisanje, ističe Krunoslav Rac

– Bilo mi je prekrasno na Matulovu gruntu. Apsolutno sve što trebam sam imao. Ugodaj Matulova grunta je izvrstan i jako je lijepo uređen. Kao da sam došao u muzej. U početku me pratio osjećaj kao da ništa ne smijem dotaknuti. Već sam prije bio u Međimurju, ali sam sada prvi put u ovom dijelu. Međimurje se prepoznaje po tome što ima uredne okućnice, tako je i ovdje u Frkanovcu. Impresioniran sam kako sve to izgleda. Ima tih malih međimurskih naselja gdje ljudi žive u miru, a za deset minuta su u Čakovcu. Sve što im treba je na udaljenosti deset minuta, a doma imaju kvalitetan život s okućnicom i vrtom, opisao je svoj doživljaj korištenja

umjetničke rezidencije u Frkanovcu, Krunoslav Rac.

Ljudi imaju potrebu bojati se divljih životinja

Hrvatski je fotograf divljih životinja, pisac i zaljubljenik u Velebit. Istražuje ga planinareći i fotografirajući divlje životinje. Riječju i fotografijom približio je svoja intimna istraživačka iskustva prirode Velebita publici u Čakovcu na Maloj sceni “Vinko Lisjak” Centra za kulturu i Gimnaziji Josip Slavenski te na Matulovu gruntu u Frkanovcu. Osjetio je kako su predavanja iskreno praćena i prihvaćena:

– Sva predavanja koliko sam ih dosad napravio, pratile su pozitivne reakcije. Tako je to bilo i ovdje. Imam dojam da se ljudima moja priča o Velebitu svidjela. Vjerojatno je to zbog toga što čuju iskustva iz prve ruke. Neki faktografski podaci mogu se u današnje doba lako dobiti preko mrežnih stranica. Međutim, ja pripovijedam o svojim iskustvima i stvarima koje su ljudima nepoznate, i teško da će ih sami doživjeti. U tu priču su uključeni medvjedi, vukovi, risovi, poskoci... sve te životinje koje se ljudi na neki način, rekao bih, više vole bojati, nego što imaju potrebu.

* Međimurje bilježi čak pet planinarskih društava i populacija planinara iz ovog kraja sve je brojnija. Dobro će im doći savjet za odlazak na velebitsko planinarenje, zar ne?

– Najvažnije je uvijek ponijeti dovoljno vode. Tko ne zna gdje se nalaze rijetki izvori može imati problem s vodom. Na Velebitu ima vrlo malo vode. Treba mentalno doći s dobrim namjerama, doći ponizan s respektom prema planini i prirodi, i cijelom tom sustavu životinja i biljaka. Tada će se čovjek i sam dobro osjećati. Kad smo spremni za planinu, tada Velebit puno više daje, nego što uzima.

Sreća se izaziva na terenu

Svaka Racova fotografija ima svoju priču. Jednu je opisao i podijelio s nama:

– Dosta fotografija nastane na bazi sreće. Primjerice, vozio sam se jednom prema Dabarskim kukovima rano ujutro, tek je sunce izišlo. Na tom putu se lijepo vidi jedna stijena od Velebita koja je u sjeni, a u pozadini se vidi otok Pag koji je osunčan. To je meni bio dmah dobar kadar za fotografiju, međutim, kad sam si

s teleobjektivom približio kadar i odabrao što ću snimiti, vidio sam preko teleobjektiva divokožu na vrhu te stijene. Time je ta divokoža tu fotografiju upotpunila i u konačnici je nastala pet puta bolja fotografija, nego što bi bila bez te divokože. Naravno, tu sreću treba izazvati. A da bi sreću izazvao, treba biti na terenu.

Mistika surog orla

* Imate li neku “tihu želju”, biljnu ili životinjsku vrstu koju bi rado u budućnosti voljeli snimiti na vaš način?

– Uvijek mi je suri orao, ta mistična ptica, koju mi relativno često vidimo jer živi na Velebitu, nekako u fokusu. Međutim suri orao je ptica kojoj je vrlo teško prići. Želja mi je snimiti dobru fotku surog orla. Vidra mi je također zanimljiva i vjerujem da ću imati priliku snimiti je.

● ● ● Prva “hiža” ugodan je prostor za rad i čitanje, pohvalio je interijer Matulova grunta fotograf Rac

* Fotomonografija “Gacka – čovjek i rijeka” nedavno je otisnuta. Kako je nastajala?

– Knjigu o rijeci Gacki sam napravio već prije nekoliko godina, međutim nisam mogao naći izdavača, a sam se nisam usudio izdati je. Paralelno sam napravio knjigu o medvjedima. Praktički je gotova. Zvat će se “Tragom medvjeda”. Početkom šestog mjeseca izići će iz tiska, a

promocija je 13. lipnja u Zagrebu, u Knjižnici i čitaonici Bogdana Ogrizovića.

* Spomenuli ste kako kod vas strah od velikih zvijeri ne postoji, odnosno do tog jednog trenutka kad ste se našli na vjetrometini između majke medvjedice i malih medvjedića. Što se dogodilo?

– Uvijek imam respekt prema divljim zvijerima. Nikad se nisam medvjedu previše približavao. Bio sam mu blizu, ali prema njemu postoji respekt. Ne strah, već respekt. Međutim, dogodila se situacija gdje sam se našao u noći vrlo blizu između mame medvjedice i malih medvjedića. Bila je jesen, i oni su bili već dovoljno veliki da mogu brzo pobjeći i razbježati se od majčina okrilja. Gotovo se već mogu sami brinuti za sebe. Poanta cijele priče je da me medvjedica nije napala, nego me čak upozorila zvukom da je blizu. Medvjedi se puno više boje ljudi, nego ljudi medvjeda.

* Može li se čovjek zasititi Velebita i velebitskog krajobraza?

– Teško. Velebit u cijelosti jedna osoba za svog života ne može cijeli proći. Uvijek

nešto novo postoji. E sad, koliko noge služe, koliko zdravlje, godine, sve je to mjera koja će nam dati priliku i vrijeme za istraživanje tog područja. Ja sam na Velebit prvi put došao sa svojih 28 godina. Rođen sam i odrastao sam u Slavoniji, u Đakovu. Ali za mene je Velebit posebno mjesto. Vjerujem da će tako ostati dugo, dugo vremena.

Predavanje o Velebitu u Frkanovcu održano je u atraktivnom prostoru pomoćne zgrade i kod stare preše koja datira iz 1840. godine

Racove avanture velebitskog podneblja publika je s interesom i pažnjom pratila

Anita Vuco: - Kuća i šuma u Frkanovcu dale su mi nevjerojatan osjećaj slobode

Tekst, foto: Roberta Radović

- Svaki pisac trebao bi isprljati ruke zemljom, ne ostati čist, poručuje spisateljskom svijetu
Anita Vuco

Edukacijsko-istraživački centar Matulov grunt u Frkanovcu i ove godine punim jedrima prima nove rezidente. Spisateljicu i književnu prevoditeljicu Anitu Vuco u Međimurje su privukle fotografije:

- Poveznicu za poziv na rezidenciju primila sam od Društva hrvatskih prevoditelja. Najprije sam provjerila imam li uvjete i zatim sam pogledala fotografije. One su bile presudne. Najbanalnija stvar koje mi je zapela za oko bila je tema prozora sa starinskim zavjesama. Meni je to odmah bila asocijacija na Ivanu Brlić - Mažuranić. Dakle, ne na Međimurje ili Zagorje, već na našu književnicu. To je za mene koja

sam rodnom iz Dalmacije i koja sam život provela u Italiji, na neki način bila ista zona. Mogućnost boraviti u jednoj seoskoj kući koja je iz nekog drugog vremena činilo mi se sjajnom prilikom. Iako je kuća renovirana, kuća nosi pečat tog drugog vremena.

I tako je prevoditeljica Vuco na prag međimurske „hiže“ u Frkanovec donijela svoju svakodnevnu inspiraciju Danilom Kišom, iskustvo prevodenja djela Miroslava Krležu, dugogodišnjeg života u Italiji, svoj osebujuć tok riječi i osjećaj života kroz sva čula. Posebice je naglasila kako voli intervju „licem u lice“ jer, kad novinarska pitanja stignu e-poštom često dugo ostanu jednostavno neodgovorena:

- Prošle godine prevodila sam jednu zbirku Danila Kiša. Stiglo mi je novinarskih pet pitanja e-poštom. Najprije vam je drago da vam netko postavi pitanje o vašem prijevodu. Međutim, evo prošlo je par mjeseci i još nisam poslala odgovore. Ne zato što to ne želim. Pročitam pitanja i krenem pisati. Ali prati me neki osjećaj kako bih trebala napisati roman da odgovorim na ta pitanja. Ako odgovorim kraće, onda mislim da to neće biti dobro, neće biti onako kako želim. Pitanja su postavljena tako da je teško na njih jednostavno odgovoriti.

Mjesto kao iz bajke

I tako smo mi krenule razmjenjivati misli razgovarajući uživo u inspirativnom okruženju međimurskog krajobraza.

- Čudan osjećaj me pratio. Naselje je i dalje bilo mjesto iz bajke, kao iz fotografija koje sam primila na pozivu. Putovala sam iz Rima, do Padove vlakom gdje sam održala predavanje o Krleži. Nastavila sam autobusom do Zagreba gdje sam ostala par dana. Tako je moj put do Matulova grunta malo potrajao. Kad sam došla u Frkanovec imala sam osjećaj: - Bože, iz malog mjesta Vejano gdje živim, došla sam u blizinu mađarske granice.“ Najprije mi je nedostajala činjenica da Frkanovec nije mjesto koje ima centar. Prvi dan kad sam išla do trgovine, mislila sam da će tamo biti središte. Kad sam shvatila da ga nema, nekako mi je to bilo dezorijentirajuće. Taj osjećaj nekog gubljenja u prostoru je trajao međutim dan, dva. Od trenutka kad sam dobila ključ od kuće i kad mi je Sara sve pokazala, trebalo mi je tri-četiri dana da se opustim. Sve se stopilo kad sam počela hodati i obilaziti naselje. Prvi dan mi je trgovina bila jako daleko, a

poslije mi je postalo normalno ići pješke do nje.

* Povezali ste se i s prirodom Frkanovca, za koji se kaže da je srce Gornjeg Međimurja?

- Promijenila mi se percepcija posebice ulaskom u šumu. Dosad sam šumu poznavala kroz parkove u kojima znaš gdje je kraj i gdje se otprilike što nalazi. A ovdje postoji potencijalna opasnost da se izgubiš. Pratio me taj osjećaj da moram paziti gdje hodam. Nije to bio strah, ali pratio me taj neki adrenalin, neizvjesnost jer nisam znala što me čeka. Kad sam upoznala šumu veselilo me to prepoznavanje prostora i to mi je pružilo nevjerojatan osjećaj slobode. Imala sam dojam da su kuća i šuma pametnije od mene. Jednog dana moja šetnja je trajala četiri sata, od toga zadnja dva sata pod umjerenom kišom. U trenutku kad i baš niste sigurni da li se vraćate ili idete u dobrom smjeru, bila sam sretna i imala osjećaj da mi se ništa ne može dogoditi.

- Na "matulovoj"
- klupci rado se
- sjedi, čita i
- fotografira

Stranac postaje domaćin

* S razlogom se kaže: - Moja kuća, moja sloboda. Ubrzo je i Matulov grunt gotovo doslovno postao vaša sloboda?

- Prvi dan sam u kući hodala u papučama. Ali nakon par dana počela sam hodati bosa. Sredina u koju sam ušla kao neki stranac, odjednom je postala moja. Sada i ležim na podu, radim jogu, nema više te distance između mene i prostora. Da li je to više zasluga prostora ili moja, ne znam. Bez obzira na to što dolazim iz sredine koja je više urbana, iako ne potpuno gradska jer su u blizini jezero, planine, polja, ipak mi je trebalo više dana da se do kraja oslobodim. Čak u toj mjeri da ti prestane nedostajati obitelj. Mada, bilo bi sjajno ovdje boraviti s obitelji. Ne nedostaje mi TV, televiziju nemam niti kod kuće već 19 godina.

●●● Anita Vuco istakla je:
- Međimurska kajkavština je izuzetno pjevna.

Međimurci imaju svoj ponos

* Iako je vaš boravak na rezidenciji pratio velik broj kišnih dana, ipak je bilo i kontakata s mještanima. Što biste mogli izdvojiti?

- Ovdje je takav mir da se ritam života susjeda gotovo i ne čuje. Kod kuće znate tko koju muziku sluša, što se u susjedstvu

kuha. Ovdje osjećate da ima života oko vas i da ljudi žive, okućnice su uređene, travnjaci se kose, uređeni su vrtovi. Ali, sve je to nekako nenametljivo. Iako je bilo dosta kišnih dana uspjela sam sresti nekoliko osoba i pitati primjerice idem li u dobrom smjeru. Stekla sam dojam da se oni nisu htjeli nametati u smislu da bi me oni prvi pozdravili. Ali kad sam ja pozdravila, tada bi se dogodio razgovor. Kod svih sam osjetila finu nijansu ponosa za svoj kraj. To je sjajno. Mještani su sretni zbog spoznaje da je netko iz drugog kraja i države došao ovdje kako bi pisao i stvarao.

Filtriranje misli

Vuco u nastavku ističe koliko joj je boravak na Matulovu gruntu pomogao iskristalizirati misli:

- Matulov grunt mi je pomogao razbistriti misli, pročistiti važno od nevažnog. Budila sam se rano ujutro s pticama. Ptici su počeli pjevati oko tri, pola četiri ujutro. Onda je nastalo neko zatišje. Postalo mi je prirodno buditi se s jutarnjim svjetlom i ići spavati s prvim mrakom. Prvi dan sam pokušala to prekršiti i navečer biti uz računalo. Onda sam otkrila, da mi to uopće ne odgovara. Majka sam četvero djece i imam u sebi taj osjećaj satnice kad treba pripremiti ručak, marendu, večeru. Ovdje je sve to nestalo. Otkrila sam da je moje prirodno vrijeme za idealni obrok oko 15 sati. Nisam se trudila ne večerati, već je to nekako prirodno došlo. Popila sam čaj i to mi je bilo dovoljno jer sam išla rano spavati. U svemu tome došlo je do pročišćavanja misli, na kojim projektima vrijedi nastaviti i ustrajati raditi. Došla sam ovdje s namjerom da radim na tekstu radnog naslova „Drugdje“. On se u fragmentima počeo događati, već prošle godine kada sam prevodila Krležu.

Ovdje sam imala priliku eksperimentirati koliko kajkavski dijalekt i općenito taj jezik kontinentalne Hrvatske djeluju na moje pisanje. More, jadranska obala i sve te stvari za koje se misli da djeluju na pisanje, one na mene nemaju taj utjecaj iako sam Kaštelanka, Splićanka, i odrasla sam u Dalmaciji. More je za mene neko drugo biće. I kad sam bila na predstavljanju monografije „Črni i beli rudari“ u Murskom Središću razumjela sam tu međimursku pjevnu kajkavštinu. Uživala sam slušati izvorno tu kajkavštinu. Filolog sam, moj doktorat je iz filologije i komparativne filologije i književnosti, tako da i nadalje proučavam jezike, pronalazim veze, učim nove riječi...taj miks između hrvatskog jezika, koji ima velik utjecaj slovenskog, a ima i dosta mađarskog, on je meni izuzetno pjevan, topao.

* Dalmatinka koja živi u Italiji, zasigurno ima niz izazova prevodeći primjerice Krležina djela?

- Za najteže dijelove kajkavštine sam tražila pomoć rođenih kajkavaca. Bilo je riječi koje ni oni sami nisu znali prevesti. Primjerice, Krležino „Djetinjstvo u Agramu“, nije ni roman, ni priča, ni klasični dnevnik, već iznimno fragmentiran tekst, ponekad imamo samo nabranjanja, bez konteksta. Ali, istraživanjem se uvijek dođe do rješenja prijevoda. Koliko je Krležina zahtjevan? Zahtjevan je bilo koji tekst, bilo koji pisac. Ne postoji pisac ili tekst koji je lagan.

Iskustvo pješačenja

* Planirate li povratak u Hrvatsku?

- Da, sve više. Povuklo me i ovo iskustvo u Frkanovcu. Sad imam kartu Hrvatske s Međimurjem fotografiranu u mislima. Mnogo sam pješačila. Jer ono što svojim

nogama utvrdiš to je najvrjednije. To iskustvo vrijedi u pisanju ili prevođenju. Postoji čitava jedna generacija pisaca, posebice u Italiji, moja ili nešto starija, koja ima osjećaj da pisati znači sjesti za uredan stol i tada će se napisati nešto što ima sadržaj i što će kod čitatelja izazvati određen osjećaj. To namjensko pisanje koliko god može biti tehnički točno i estetski ugodno uhu, nije ono što mene zanima. Pisanje počinje iza one granice kad savladate jedan veliki umor, kao kad ste se nahodali toliko da stvarno više ne možete dalje, a niste sigurni da li vas čeka još jedan brijeg ili ste se već vratili. I kad pri tom umoru, ono što je ostalo u vama je i dalje želja da se to stavi na papir. Dakle, potrebno je isprljati ruke zemljom, ne ostati čist. Potrebna je nekad životna težina. Međutim, protiv sam eksperimentiranja kao što je išao Limonov koji je 1992. godine pucao s Pala na Sarajevo da bi osjetio kako je pucati na ljude, pa će nakon toga to iskustvo prenijeti u knjige. To nije pisanje. To je kriminal. Postoji granica onoga koliko pisac ima pravo nekog iskustvenog doživljaja. Pođi u ljeto orati njivu, pa onda imaj svoj doživljaj. U pisanju je jako važan taj neki manualni koristan posao koji ide uz pisanje. Možda obrađivanje nekog komada zemlje piscima ne bi smetalo.

Program je financiran
iz Fonda za kulturu
Društva hrvatskih književnika.

Sanja Pilić: – Matulov grunt ima pogled od milijun dolara!

Tekst, foto: Roberta Radović

●
●
●

Nitko ne može odoljeti fotografiranju na Matulovoj klupici, pa ni spisateljica Sanja Pilić

– Kad sam prvi put vidjela na mrežnoj stranici Centra Med dvema vodama fotografije Matulova grunta, odmah sam se zaljubila. Pomislila sam kako je to kućica iz snova. Čak sam pomislila: – Sigurno su fotografije malo “fotošopirane”. Možda to ipak nije tako lijepo u stvarnosti, kako izgleda na fotografijama, tim je riječima naša poznata književnica za djecu i mlade Sanja Pilić opisala svoj prvi susret s Matulovim gruntom. Prijavila se za rezidenciju i uskoro joj stiže pozitivan odgovor Međimurske prirode koja upravlja Matulovim gruntom.

Sve viđeno na ekranu, potvrdilo se dolaskom na rezidenciju sredinom lipnja:

– Kad sam došla na Matulov grunt najprije me oduševio pogled prema šumi. Fantastičan je. Oči su mi se odmorile. To je pogled od milijun dolara. Drugog dana boravka pregledavala sam svaki detalj u kući, svaku stvar pojedinačno. Sve je manje-više kao što je na fotografijama. Sviđa mi se kako su arhitekti sve ovo sredili.

Selo bez gostione

Književnica Pilić, gradsko je dijete. Stanuje u centru Zagreb, nedaleko Zrinjevca, ali, kako ističe, svakodnevno ima dodir sa zelenilom:

– Iako stanujem u potkrovlju, imam vrt, tako da ne čujem previše gužvu i automobile. Često izlazim van jer mi je

sve blizu. Velika je prednost lokacije mog stana. Mogu biti sama, a mogu ako želim na tri minute biti na Trgu bana Josipa Jelačića, Cvjetnom trgu, u kinu, kazalištu...Kad sam shvatila da ću u Frkanovcu na Matulovu gruntu biti deset dana sama, isprva me uhvatio strah. Pitala sam domaćine, Međimursku prirodu, ima li u tom selu neka gostiona gdje ću moći otići pročitati novine. Međutim, u blizini nema ni gostione, a ni trgovine. Međutim, strah je bio bezrazložan. Već kad sam dolazila prema Frkanovcu, opazila sam kako je Međimurje prelijepo, pitomo. Rijeke, drveće, kuće i okućnice su jako uređene. Nema kovanih ograda, sačuvan je duh Međimurja i u novogradnjama. Tu je takav mir! Gdje su nestali ti ljudi?

Svaki rezident ima svoje iskustvo boravka u Frkanovcu. Prilike za druženje s mještanima nije odviše bilo. Vručina je susjede odvela duboko u hlad:

– Frkanovčani su nekako tihi. A i velike su vrućine, pa i nema previše ljudi vani. Nisam vidjela ni svog prvog susjeda. Ne čuje se ni zvuk automobila. Prije nego što sam ovdje stigla, zamišljala sam da ću ići od kuće do kuće i upoznavati ljude. Međutim ljudi su zaposleni, pa su odsutni, ili doma nešto rade. Vi Međimurci ste tihi narod. Takav je mentalitet. Sve je nekako mekano. Ali, nije mi falilo ljudi. Prelijepo je ovdje. A kad ti je lijepo, onda se ne piše. U mom slučaju to ne ide zajedno. Iskoristila sam vrijeme za upoznavanje ovog kraja. S ravnateljem Međimurske prirode Sinišom Golubom obišli smo dio područja uz Muru. Povezala sam se i s jednom prijateljicom koju dugo nisam vidjela jer je trideset godina živjela u Kanadi. Sad se vratila doma, dolazila je do mene, pa smo obilazile ovaj kraj.

Boravak na Matulovu gruntu književnici Pilić je bilo i prvo iskustvo korištenja rezidencije. Ljetno doba ponajviše koristi za boravak u Rovinju, a za vrijeme školske godine organizira susrete s djecom diljem Hrvatske. Stoga joj je Frkanovec bio potpuno novo iskustvo. Autorica ovog intervjua, na razgovor je donijela iz svoje kućne biblioteke i Sanjinu prvu knjigu, zbirku od tridesetak kratkih priča “Ah, ludnica”.

● ● ● Spisateljica Pilić je svoju prvu knjigu “Ah, ludnica” objavila 1985. godine

Pisci se danas moraju “apdejtati”

– Ooo, jako volim ovu knjigu. Lijepo je dizajnirana. Ovo su moje šiške. Sad mi nisu tako ravne, sa sjajem u oku prisjetila se Pilić svog prvog ukoričenog djela. Otada do danas svjetlo dana ugledale su brojne knjige, a kontinuitet nije lako držati. Za djecu danas, ističe Pilić, nije lako pisati.

– Mi pisci se moramo stalno “apdejtati”. Sada se stvari jako brzo mijenjaju. Djeca se mijenjaju. Nisu to više ona djeca od prije dvadeset godina. Moraš pratiti što njih zanima, fejs, Instagram, društvene mreže. Današnja djeca ne rade kućice u šumi, ne penju se na drveće, nemaju

svoju škvadru s kojom idu u drugo selo krasti trešnje... Taj društveni život današnje djece baš i nije previše društven. Oni kad se i druže, zapravo pokazuju jedan drugome što je na mobitelu. Mobiteli su postali njihov društveni život. Proslave rođendana su drugačije. Stoga im nastojim biti u svojim pričama bliska. Ljubav je uvijek, u svim generacijama slična. Ili osjećaji, koji su uobičajeni za dob djece. Te su teme uvijek slične. Baka sam i mama, pa volim kroz svoje priče odgajati djecu. Kroz laganu radnju i humor, pokušavam im podmetnuti i drugog pisca kojeg bi oni mogli pročitati, a koji nije u popisu lektire. Ili slikara, skladatelja za kojeg oni u petom ili šestom razredu nisu čuli, ali bilo bi zgodno da ih već barem malo poznaju.

Hrvatski ilustratori slikovnica su sjajni

Pilić je poznata spisateljica i prema dječjem serijalu slikovnica s glavnom junakinjom Mašom. Junakinja je dobila ime prema Sanjinoj unuci, a ovih dana svjetlo dana ugledat će dvadeset i prvi nastavak "Maša i mobitel". Pilić voli ilustratore:

– U Hrvatskoj imamo jako dobre ilustratore i dobre slikovnice. Volim

vidjeti svoj tekst nadopunjen dobrim ilustracijama. Serijal slikovnica o Maši je vrlo popularan. Maša je tek u dvadeset i prvom izdanju dobila mobitel. Ilustrirao ju je Niko Barun. Jako volim Mašu, ona mi je postala kao neko živo biće. Uvijek sam voljela slikovnice, još kao dijete. Volim bogate ilustracije, s mnogo sitnih detalja, kao što sam voljela kad sam bila djevojčica. Tako da sam mogla dugo promatrati taj crtež.

Sanja Pilić voli i fotografiju, jer je obrazovanje stekla u Školi primijenjene umjetnosti i dizajna, fotografski odsjek.

– Fotografija je nešto predivno. Ne sviđa mi se što ih u današnje vrijeme često uljepšavaju. Čak i turističke fotografije, primjerice fotografije gradova. Pa tako ne odgovaraju istini. Ne volim se razočarati. Matulove fotografije objavljene na mrežnoj stranici, odgovaraju istini. Za kraj podsjetimo se kako je Sanja Pilić treća generacija poznatih književnica u svojoj obitelji. Njezina je prabaka Zofka Kveder, poznata slovensko-hrvatska književnica. Majka joj je Sunčana Škrinjarić, također jedna od najznačajnijih hrvatskih književnica za djecu i mlade.

Program je financiran
iz Fonda za kulturu
Društva hrvatskih književnika.

● ● ● U Centru Med dvema vodama sa ravnateljem Međimurske prirode, Sinišom Golubom

„Dobre rime i skladne štime“ u organizaciji Božice Jelušić

Tekst, foto: Roberta Radović

Božica Jelušić na Matulovu gruntu okupila je pjesnike, pisce, glazbene i operne umjetnike

Nakon književne prevoditeljice Anite Vuco i književnice Sanje Pilić rezidenciju na edukacijsko-istraživačkom centru Matulov grunt u Frkanovcu koristila je književnica Božica Jelušić. U slavu kajkavskog narječja, prirode i prijateljstva organizirala je književni susret pjesnika, pisaca te glazbenih i opernih umjetnika.

Matulov grunt je u utorak 18. srpnja bio u znaku čuvanja zavičajnog jezika odnosno „Ujedinjenih Kajkavskih emirata“, kako je umjetnica naglasila u svom uvodnom govoru.

Na druženje nazvano „Dobre rime i skladne štime“ Jelušić je pozvala svoje

drage prijatelje i suradnike od Drave do Štrigove, koji su bili na razne načine dio njezinog umjetničkog stvaralaštva, življenja i rada. Više o njezinom obimnom opusu i kreativnom radu saznajte na stranici Društva hrvatskih književnika čija je Jelušić članica. Na Matulovu gruntu svoj su umjetnički rad kroz pjesničke riječi, pjesmu i glazbu predstavili Ljubomir Ciglar (vokal, gitara), učenica Greta Zamuda, maturantica Mila Hren, Zlata Novak (poezija, vokal), pisac i ravnatelj Međimurske prirode Siniša Golub, ludbreški pjesnik Aleksandar Horvat, Željka Novak, svećenik Josip Drvoderić, operna pjevačica Nadia Bistrović,

pjesnikinja Davorka Crnčec rodom iz Međimurja te perjanice kulturnog amaterizma Dejan Buvač i Kristina Štebih koja je ujedno vodila konferansu ove inspirativne književno-glazbene večeri.

Jelušić je na društvenim mrežama ovu Matulovu večer opisala: - Mnogo emocija i mnogo podijeljene ljepote ili

ukratko: "Takvim sjajem može sjati samo što je prošlost sad..!". Hvala domaćinima, prijateljima, podržavateljima, sponzorima i milosti neba za kišu na kraju, kad je sve bilo gotovo!

Po završetku rezidencije s Matulova grunta i Frkanovca Jelušić je otišla puna dojmova, dobrih vibracija, zanimljivih zapažanja i svježih misli.

Program je financiran
iz Fonda za kulturu
Društva hrvatskih književnika.

Božica Jelušić je Medimurskoj prirodi darovala originalne grafike koje će krasiti interijer Matulova grunta

● ● ● Gruntište u Frkanovcu odzvanjalo je kajkavskim rimama, zvcima i prijateljskim vibrama

Jelena Radovanović-Kuckler: - Matulov grunt je detoks za dušu i tijelo

Tekst, foto: Roberta Radović

Jelena Radovanović
-Kuckler Matulov
grunt bio je prva
rezidencija

- Svima nam je ponekad potrebna faza detoksa. Osjetila sam je ovdje u Međimurju. Mnogo sam pješačila po Frkanovcu i otkrivala staze. Matulov grunt ispunio me nekom divnom energijom, opisala je svoje dane boravka na rezidenciji književna prevoditeljica Jelena Radovanović-Kuckler.

U razgovoru ugodnom, upoznala nas je ukratko svojim rodnim gradom.

- Mjesto Bor je zaista dobio ime po stablu bor. Mjesto je osnovano 1903. godine kao industrijsko naselje. U to vrijeme su sva okolna sela bila veća od tadašnjeg Bor sela. Na tom su području već ranije otkrivena nalazišta bakra, ali snažna eksploatacija je krenula početkom 20. stoljeća kada su rudnik kupili Francuzi i

Englezi. Grad Bor je nastao na samom rudniku. Danas je to industrijsko mjesto u istočnoj Srbiji sa 60 tisuća stanovnika, 30 kilometara do rumunjske granice. Nalazi se 245 kilometara jugoistočno od Beograda. Od 2018. godine na nesreću mještana i njihovo veliko nezadovoljstvo pretvoren je u "China town" jer su rudnik kupili Kinezi. I ne samo rudnik nego i borsko jezero, Brestovačku banju i prirodne termalne izvore. Lokalno stanovništvo je nezadovoljno jer se ne poštuju ekološki standardi i događa se veliko zagađenje prirode.

San pretvoren u zbilju

* Životni put odveo vas je prema profesiji književne prevoditeljice?

- Zнала sam da ću studirati nešto u vezi s književnošću jer je to bio oduvijek moj san. Diplomirala sam na Filološkom fakultetu na anglistici. I kako to obično biva ne možemo odmah da se bavimo poslom kojem težimo. Počela sam raditi najprije kao prevoditelj u svom rodnom gradu. Radila sam u znanstvenoj instituciji Rudarsko-topioničarski basen Bor - Institut za bakar. Prevodila sam tekstove iz rudarstva, metalurgije i elektrotehnike, čitavo vrijeme maštajući da ću jednom raditi ono što volim.

* Nije rijetkost da prevoditelji nastave život van svoje domovine?

- Baveći se prevođenjem upoznala sam svog supruga koji je Nijemac. Prevodila sam na jednom simpoziju i tako je počela naša veza, i moja njemačka odiseja od 2001. godine. Otada živimo na sjeveru Njemačke u gradu Braunschweig koji ima oko tristo tisuća stanovnika, a nalazi se u saveznoj pokrajini Donja Saska. Blizu smo grada Hannover.

● ● ● Radost ubiranja darova prirode na Matulovu gruntu

Gola u koprive - emotivni striptiz

* Osim prevođenja, vaš književni izričaj utjelovljuje se i u pjesništvu. Što izdvajate iz svog stvaralačkog opusa?

- Moji pjesnički počeci datiraju iz 1999.

godine. Tada sam objavila prvu zbirku poezije *Povremeni prekidi sa zujanjem* za koju sam dobila Ibisovu nagradu. 2006. godine uslijedila je druga zbirka *Sitne iznutrice* koja je također dobila nagradu. Potom sam objavila zbirke *Džibra* i *Otvoreni prelomi*. Četvrta knjiga je bila prilično davno (2012. godine), a peta pjesnička zbirka je u fazi pred tisak. Zove se *Gola u koprive*. Erotika se uvijek dobro prodaje (smiješak). Naslovom sam htjela kazati da smo mi pjesnici uvijek pomalo ekzibicionisti. Dosta smo eksponirani i svojevrijedno radimo emotivni striptiz. Tražila sam neku sintagmu koja bi to sažela. U trenutku kad poezija ide u javnost više nije samo tvoja, jer pjesnik tada postaje ogoljen pred javnošću. Htjela sam tim naslovom zbirke sažeti taj osjećaj izloženosti pjesnika. Tko se želi baviti pjesništvom, mora se znati i nositi s tim osjećajem.

* Što su vaši izazovi kod prevođenja tekstova?

- Prevođenje je izazovan posao, ali usamljivički. Nema mnogo razmjene s kolegama. Prije dva mjeseca sudjelovala sam na prevoditeljskoj radionici na kojoj sam upoznala ljude iz iste branše, koji se bore s istim problemima, naročito prilikom prevođenja poezije. To često zna biti kompleksno i zanimljivo. Radionica mi je mnogo pomogla zbog razmjene iskustava. Mi prevoditelji smo danima sami sa sobom i radimo većinom kod kuće. Individualac sam i odgovara mi takav rad. Gode mi mir i tišina, i kad radim zaboravim na vrijeme. Dogodi se ponekad tijekom prevođenja da se takoreći deset sati ne odlijepim od sjedalice, pogotovo kad je tekst zanimljiv ili kad prevodim nešto što mi je pri srcu. Prevođenje je pomalo i mazohistički posao, to stvarno morate voljeti raditi. Zahvaljujući miru na Matulovu gruntu zaokružila sam prijevod izabrane poezije

Yvana Golla. On je Židov, koji je pisao na francuskom i na njemačkoj jeziku. Umro je 1950. godine. Predstavnik je simbolizma, ekspresionizma i nadrealizma, i dosad je neprevođen u Srbiji. Za njega sam dobila stipendiju Njemačke prevoditeljske fondacije. Bila sam jako sretna zbog toga, jer to je njegovom pjesništvu otvorilo put prema Srbiji, i nadam se da će djelo uskoro ići u tisak.

Sama u kući

* Kako ste saznali za rezidenciju i Matulov grunt?

- Moja prijateljica Anita Vuco, također književna prevoditeljica poslala mi je link s detaljima. Nisam vjerovala da ću dobiti priliku, i jako smo se iznenadile kad smo vidjele da smo obje dobile priliku biti rezidentice. Ona je bila rezidentica u svibnju i jako joj se dopalo. Meni je ovo prva rezidencija. Prvih nekoliko dana mi je bilo jako neobično i čudno. Kuća iako je stara, lijepo je renovirana. Čuje se svaki šum. Neobično mi je biti sama u kući. Vlada mir koji se može osjetiti samo na selu i prirodi. U tom miru kao da sam čula svoje misli. Kad dođeš iz gradske vreve, digitalnog okruženja i načina u kojem živimo, nađemo ovdje čudesan spokoj. Trebala su mi tri-četiri dana da se prilagodim.

* Na Matulovu gruntu rezidenti i posjetitelji mogu o povijesti "stare hiže" saznati mnogo detalja putem audiovodiča. Jeste li ga koristili?

- Preslušala sam ga jer je na engleskom, hrvatskom i kajkavskom. Jako je dobro napravljen. Jedan dan sam imala posjetitelje iz Zagreba i onda sam im preporučila koristiti audiovodič. Zanimljivo je bio i njima, ali i meni međimurski dijalekt. Ovdje u Frkanovcu sam već u prva tri dana upoznala divne ljude koji su me potpuno spontano, ne poznajući me, pozvali na večeru. Druženje mi je bilo jako zanimljivo jer sam mogla čuti međimurski dijalekt. Nisam mogla sve razumjeti, ali osamdeset posto razgovora sam shvatila. Gostoprimstvo stanovništva jako me se dojmilo.

Čumićevo sokače

* Imate li neki hobi i što biste preporučili poklonicima književnosti čitati, u ovo još uvijek ljetno vrijeme?

- Moj hobi je moj posao. Kad ne prevodim, opet čitam. Ili hodam. Volim šetati. Imam jako lijepu prirodu pored kuće u Njemačkoj, imamo jedno jezerce i šumicu i to moj sanatorij, koji me je spasio i u vrijeme korone. Volim i veslati. Neću preporučiti svoja djela (smiješak), ali

– Najviše me se dojmilo gostoprimstvo Međimuraca, istakla je književna prevoditeljica Jelena

spomenut ću svoju izdavačku kuću za koju prevodim. Ona ima svoju knjižaru u centru Beograda, u jednom trgovačkom centru koji je pretvoren u "dizajnersko sokače". Zove se Čumićevo sokače. Tu se mogu naći sve moje knjige koje sam prevela. Preporuka za ljeto? Dok sam boravila ovdje, malo sam "počeprkala" po vašoj biblioteci. Privukla me knjiga Božice Jelušić *Teška ljeta*. Radi se o knjizi eseja. Jako volim eseje i mislim da ih je najteže pisati. Ona to radi majstorski. Jelušić je dugo u književnom zanatu i to se vidi. Voljela bih je upoznati. U pisanju ima taj neki fini prijelaz između gorčine, pesimizma i sjajne duhovitosti.

Zadnji sat za planet Zemlja

* Neizbježna tema su ovih dana klimatske promjene. Često promišljate o potrebi čuvanja prirode?

- Neću reći ništa originalno. Priroda može bez nas, ali mi ne možemo bez prirode. Volim gledati dokumentarce s računalnim projekcijama što bi se dogodilo nakon udara komete u planet Zemlja. I kad

nakon toga čovjek nestane, priroda jednostavno buja. Koliko god je to uznemirujuće, opet na drugi način je paradoksalno umirujuće, jer shvatimo kako smo mali i kako se trebamo staviti u širi kontekst i širu sliku, kako bi shvatili da postoji mnogo veći entitet čiji smo dio i da nismo samo mi kruna stvaranja. I da moramo čuvati ono što imamo. Živimo na jednoj predivnoj planeti, a često toga nismo svjesni. Od sedamdeset godina dvadesetog stoljeća kad je počelo doba plastike uspjeli smo za pola stoljeća gotovo uništiti planetu. Ako već na najdubljim točkama oceana nalazimo mikroplastiku, to znači da smo zagadili sve što god smo mogli. Kuca posljednji sat za spas planete Zemlja, ili nas neće biti.

Program je financiran
iz Fonda za kulturu
Društva hrvatskih književnika.

● ● ● U razgledu Centra za posjetitelje Med dvema vodama u Križovcu

Jon (Jack) Jennetta: – Džep Mure i Drave, poput džepa rijeke Wisconsin

Tekst: Ivana Rojko; Foto: Roberta Radović, Zlatko Vrzan

Jon (Jack) Jennetta
pisac je i istraživač
iz Connecticuta

Posljednji rezident na Matulovu gruntu ove godine je dvadesetpetogodišnji Jon (Jack) Jennetta. Stigao je iz Sjedinjenih Američkih Država. Kroz mjesec dana svog boravka u Međimurju mnogo toga je doživio, a djelatnici Međimurske prirode podijelili su s njime brojna iskustva koja će svakako doprinijeti zaštiti prirode, te suradnji međimurske Javne ustanove za zaštitu prirode sa zakladom Aldo Leopold.

Istraživačka avantura

* Bok Jack! Kratko nam se predstavi – otkud dolaziš, gdje živiš i čime se zapravo ti baviš?

– Zovem se Jon Jennetta, ali svi me zovu Jack, otkad znam za sebe. Porijeklom

sam iz Connecticuta, koji je u sjeveroistočnom dijelu Sjedinjenih Američkih Država. Iz malog sam grada koji broji oko 7000 ljudi, prilično je miran, ruralan i s puno šuma. Trenutačno je teško reći gdje živim jer sam dugo putovao i zapravo nemam svoje stalno mjesto. Prije nego što sam započeo ovu istraživačku avanturu, kako ću je nazvati, živio sam u Wisconsinu radeći za Zakladu Aldo Leopold kao prikupljač sredstava usredotočen na skupinu pojedinaca srednje razine, a to su ljudi koji su donirali između 250 dolara do 5000 dolara godišnje. Sad je moj glavni fokus pisanje u blog formatu dnevno, a i pisanje dužih članaka o konzervatorskim idejama, lifestyle idejama, antropološkim i ljudskim

studijima i idejama o zajednici koje sam bilježio dok sam putovao kroz različite dijelove Europe i u različitim kontekstima. Moj plan je vratiti se u SAD sredinom studenoga, a nakon kratkog boravka preselit ću se na Tajvan jer sam godinama želio otići u mjesto gdje se govori kineski. Učio sam kineski osam godina. Želim živjeti negdje gdje mogu govoriti mandarinski svaki dan, razviti tu vještinu. Idealno bi bilo da radim tamo za neku organizaciju koja se bavi očuvanjem prirode, ali vidjet ću hoće li to biti moguće.

Nakon Španjolske, Irske, Italije ... Hrvatska

* Gdje si bio prije dolaska u Hrvatsku, na Matulov grunt?

– Napustio sam Wisconsin sredinom svibnja gdje sam radio u Zakladi Aldo Leopold, završio sam posao tamo i vozio sam se preko pola zemlje do svoje kuće i ostao tamo dva tjedna. Zatim sam otputovao u Irsku na dva tjedna s tatom malo planinariti i istraživati. Onda sam bio u Španjolskoj, proveo sam oko tri tjedna ondje, dva tjedna na održivoj poljoprivrednoj farmi, na farmi maslina shvaćajući na koji način rade. Zatim sam

boravio na farmi borovnica još otprilike dva tjedna u sjevernoj Italiji, učeći kako taj posao funkcionira i pomaže u povezivanju ljudi s prirodom na mnogo načina i održivom poljoprivredom, hranom koju jedemo, lokalnom hranom. Nakon toga otišao sam u južnu Italiju provesti vrijeme s daljnjim rođacima koje imam. A koje dosad nisam sreo u životu, ali znao sam da postoje, ali nikad ih nisam upoznao. Stigao sam na Matulov grunt 5. rujna, a otišao sam iz SAD-a prvog lipnja. Znači prošlo je tri mjeseca otkako sam krenuo na ovu istraživačku avanturu.

Vlak obrnutog smjera

* Imaš li neku anegdotu koju želiš podijeliti s nama o svom putovanju u posljednja tri mjeseca?

– Smiješno je koliko se stvari dogodilo. Poanta svih tih priča je da se zapravo ne treba ničega bojati, već treba živjeti svoj život i živjeti ga onako kako želiš i treba riskirati. Putovanje je veliki rizik na mnogo načina. Napustio sam stabilan posao, nalazim se sam na mjestima gdje ne govorim jezik i ne razumijem dobro kulturu. Ali sve stvari o čemu sam se brinuo riješile su se same od sebe. Naučiš

●
●
●
– Čakovečki spomenik parkovne arhitekture također je bio dio Jackove istraživačke misije

●●● S timom Međimurske prirode na vidikovcu Mađerkin breg u Štrigovi

se osloniti sam na sebe. Ima jedna mala zanimljiva anegdota. Nakon što sam proveo tjedan dana u Barceloni htio sam otići negdje gdje je mirno i tiho sa svježim zrakom, i prekrasnim krajolikom. Jedan dan pokušao sam ići vlakom za ruralni dio Španjolske, ali nisam mogao shvatiti smjer dolaska vlaka. Po mom razmišljanju vlak je došao u krivom smjeru i krenuo je putem kojim nisam želio ići. Obično svaki vlak na kojem sam ikada bio dolazi u smjeru u kojem će ići, ali ovaj ne. Ipak sam odlučio riskirati i ući u vlak, a kad smo već bili u ruralnijem području počeo sam razgovor s djevojkom do sebe: – Govoriš li engleski?, ona kaže: – Da, da. A ja ću na to: – Slušaj što je s ovim vlakom jer nikad nisam vidio ovako nešto. Ona kaže: – Ni ja. Započeli smo razgovor, u kom sam saznao da je odrasla tri grada udaljena od mene. Čovječe! Svijet je velik, a zapravo tako malen. Ovaj događaj pokazuje kako na kraju dana ljudi mogu biti jako povezani bilo svojim životnim iskustvima, bilo mjestima odrastanja i sl.

Uvijek se može naći nešto čime se možeš povezati sa svakim, samo ako si spreman otvoriti se za to.

Cool zgrada

* Koji su tvoji dojmovi o Matulovom gruntu i ljudi koji žive ovdje?

– Ovo je stvarno lijepo imanje. Ima lijep radni prostor, mogu doći sjediti ovdje s mojom malom bilježnicom. Neki dan sam došao ovamo i brao sam nešto iz vrta kojeg je lijepo imati, a s brda je dopirao zvuk polke s neke zabave. Bila je subota navečer i pomislio sam tada najprije: – Čovječe, kad bih samo mogao prošetati do tog mjesta. Ali bilo je gotovo ljepše ovako sa strane pratiti taj nepoznati tulum. Tako da ste stvarno uronjeni u zajednicu ljudi koji žive ovdje oko tebe. Tu je i ova *cool* zgrada, zanimljiv je način na koji je izgrađena i način na koji je očuvana, kao i priča koja stoji iza toga.

Najvrjednije iskustvo

* Kakva je suradnja s Međimurskom prirodom i djelatnicima? Na kojim aktivnostima si bio i što je bilo najkorisnije iskustvo?

– Teško je odgovoriti na to pitanje, jer još ne znam koje iskustvo će se zadržati duže vrijeme. Razgovori koje vodim s različitim ljudima, bilo da su to ljudi koji rade za Javnu ustanovu ili su na neki drugi način povezani s ravnateljem Međimurske prirode Sinišom, bit će vrlo korisni. To iskustvo mi pomaže u stvaranju ideje o tome kako želim nastaviti raditi na mjestima gdje sam više kao obična osoba, obični tip. I samo prilagođavanje svakodnevnom promjenjivom planu i očekivanjima je nešto u čemu sam dobar i uživam u tome, tako da su sva ta iskustva bila korisna. Jako sam uživao provoditi vrijeme sa svima iz Ustanove. Osobito kad sam išao na teren s čuvarima prirode i razgovarao o krivolovu na ovom području, saznati zašto to ljudi rade, učiti o prepelicama. Upoznavanje osoba koje rade u Međimurskoj prirodi, najvažniji mi je dio cijelog ovog iskustva. Općenito ljudi vole reći kako brinu o prirodi, ali nema toliko osoba koje su spremne posvetiti svoj život tome ili čak malo promijeniti svoj životni stil zbog toga. Zanimljivo mi je saznati kako su neki djelatnici koji rade danas u Međimurskoj prirodi godinama imali u sebi plan: – Ja ću biti čuvar prirode. Imati tu vrstu mreže i zaposlenike koje su zainteresirani za prirodu, za mene je jako značajno saznanje i volio bih jednog dana biti zadužen za organizaciju za zaštitu prirode, biti izvršni direktor neprofitne organizacije ili nešto slično. Ne znam točno što bi to bilo, kada, gdje ili koja bi bila naša misija, ali sve te stvari mi pomažu u informiranju o tome kako

izgraditi organizaciju. To puno govori o Siniši Golubu i Mihaeli Mesarić te načinu kako oni vode, kako organiziraju i kako upravljaju Međimurskom prirodom, ali i o njihovom pametnom zapošljavanju i inteligentnoj komunikaciji i razvoju protokola.

●●● U redakciji Međimurskih novina, Tomislav Novak glavni urednik i Jack Jannetta

Različite ptice i bube, ali uloge su iste

* Na koji način su Hrvatska i SAD različite ili pak jednake?

– Hrvatska i Sjedinjene Američke Države različite su na mnogo načina. Najveća razlika je veličina, pa biste mogli pomisliti da SAD ima mnogo raznolikije krajolike i toliko različitih vrsta i veću razinu bioraznolikosti jer jednostavno mora to imati. Za mene je SAD podijeljen u nekoliko različitih bioregija. U sjevernim dijelovima je neka vrsta listopadnih šuma i nimalo se ne razlikuje od pogleda koji imate ovdje na Matulovu gruntu. Na zapadu Amerike je prašuma, manje je ima na istoku, u sredini su uglavnom žitnice i ravnice, a onda je na jugoistoku prilično močvarno i vrlo vlažno. Zatim na jugozapadu ima puno pustinja, i naravno tu su planine te ogromna obala. Svaki različiti dio podržava različite divlje životinje, a Hrvatska mi se čini jednako raznolika sa

svojim kontinentalnim dijelom, Jadranskom obalom i svim tim mozaičnim krajobrazima. Teško je usporediti prirodu u različitim geografskim zonama. Netaknuto područje prirode, dakle bez ikakve ljudske interakcije bez obzira gdje se nalazi, vjerojatno će se razviti na vrlo sličan način. Tako da me ne čudi što opažam sličnosti, više sličnosti nego razlika, kad usporedim Međimurje primjerice u odnosu na okrug Sauk gdje je Leopoldova zaklada. Ovdje je Mura na sjeveru i onda se ona susreće s Dravom na jugu i na neki način stvaraju mali džep. U okrugu Sauk postoji rijeka Wisconsin, to je samo jedna rijeka, ali ima tako oštar zavoj da se vraća skroz natrag i stvara isti džep. Iako je to ista rijeka i dalje je vrlo različita jer je na sjeveru sva pregrađena i kada prođe jedan grad, posljednju branu, nakon toga potpuno slobodno teče tako da ima dvije potpuno različite karakteristike, vrlo slične Muri i Dravi. Opažam različite bube kako gmižu po meni i vidim različite ptice, ali znam da igraju iste uloge. Ovdje je zlatošipka invazivna, a kod nas je normalno da je imamo u prerijama na srednjem zapadu.

Kuhati hranu odrastanja

* Što radiš u slobodno vrijeme osim što putuješ?

– Bavim se lokalnim istraživanjem, odlazim u male parkove u blizini u kojima nisam bio ili u gradove. Volim posjetite nove restorane i volim sam pripremati hranu. Jedna stvar koju volim raditi u nedjelju ili subotu poslijepodne, je nazvati mamu i reći joj: – Hej, slušaj, što misliš da bih mogao napraviti za jelo? Želim naučiti kuhati hranu uz koju sam odrastao za moju sljedeću generaciju (ako će postojati), pa volim učiti pripremati ta jela. Volim nedjeljom poslijepodne uz

glazbu jednostavno kuhati hranu pet sati, primjerice praveći temeljac. Kuhinja tada odlično miriše i onda ljudi uđu i kažu: - Wow, mogu li dobiti malo toga?“ Volim biti vani u prirodi, planinariti, igram hokej na ledu i hokej na koturaljkama. Sada će i pisanje definitivno postati važan dio mog života. Stekao sam naviku pisati nešto svaki dan i jednostavno mislim da je to prilično korisno jer razjašnjava neke misli i iskustva. Volim ići na koncerte, slušati glazbu i istraživati novu glazbu i uvijek pokušavam pronaći neke nove stvari. Ali stvarno mi je najvažnije provoditi vrijeme s ljudima do kojih mi je stalo i razvijati odnose. Jako sam sretan što imam prijatelje i veze po cijelom svijetu.

Zahvalnost iznad svega

* Što želiš na kraju razgovora poručiti timu Međimurske prirode?

– Zahvalnost je jedna od najvažnijih stvari za mene. Pokazivanje zahvalnosti. A ponekad je to jako teško učiniti i ne znate koji je najbolji način da to učinite. To je ono što najviše ovdje osjećam, jer iskusio sam toliko novih stvari i upoznao toliko zanimljivih ljudi. Jako sam zahvalan Međimurskoj prirodi na svemu. Nalazim se na mjestu na kojem nikad nisam očekivao da ću biti, i jako sam zahvalan što ova prilika na Matulovu gruntu postoji, ne samo za mene nego i za druge. Nadam se da će iskoristiti priliku jer je vrlo posebna.

Saso Ognenovski prevoditelj je romana “Črna mati zemla” na makedonski jezik

Tekst, foto: Roberta Radović

Saso Ognenovski prvi put je boravio u Međimurju, i to kao rezident na Matulovu gruntu u Frkanovcu

Međimurskim poklonicima književnosti Saso Ognenovski je osobito zanimljiv kao prevoditelj drugog romana Kristiana Novaka “Črna mati zemla” na makedonski jezik. Ognenovski je bio krajem rujna 2023. godine rezident na Matulovu gruntu u Frkanovcu te se u razgovoru s njime nametnulo pitanje izazova književnog prijevoda s kajkavskog dijalekta na makedonski jezik.

– Hrvatska ima divne pisce. Imaju šarolikost i dubinu. Podatljivi smo, kao nacije i kao ljudi, i kao intelektualci. Prvi prijevod s hrvatskog mi je bio upravo roman “Črna mati zemla”. Svi su se pitali, kako upravo ta knjiga. Neki su čak kad su uzeli knjigu u ruke kazali kako je

riječ o djelu koje se neće moći nikad prevesti na makedonski. Naprotiv, to je izazov, pomislio sam. U suradnji s nakladnicima došli smo do rješenja da će se za dijalekt koristiti naš strumički dijalekt. I to je bio dobar odabir, jer je svima shvatljiv. Sa strumičkim dijalektom mogli smo i prelijepo prevesti naslov jer on na strumičkom glasi: “Crna majka zemlja”. Književno prevođenje velik mi je izazov. Osim Kristiana Novaka, prevodio sam još nekoliko sjajnih hrvatskih pisaca. Uz Novaka, moram spomenuti prijevod knjige Marka Gregura “Vošički”, prevodio sam roman “Nadohvat” mlade prozaistkinje Ene Katarine Haler. Počeo sam raditi priče Zlatka Krilića “Portret Che Guevare”, kazao je Ognenovski.

“Perun artis”

Prevoditelj Saso Ognenovski živi i radi u Sjevernoj Makedoniji, u gradu Bitola (Bitolj). Pisac je, prevoditelj, a doktorat je stekao na temi Odnosi s javnošću i medijima u Makedoniji. Iz bogate profesionalne karijere u domeni umjetničkog i znanstvenog rada, izdvaja se kao autor nekoliko knjiga, romana i drama za djecu, niza radova u području komunikologije, te se aktivno bavi prijevodom sa srpskog, hrvatskog, bugarskog i albanskog jezika. Radi kao samostalni umjetnik, vodi udruženje za nakladništvo, odnosno za razvoj umjetnosti i multikulturalnosti “Perun artis”.

– Do sada smo objavili 45 izdanja. Imamo dobru potporu od makedonskog Ministarstva kulture te sjajnu suradnju s hrvatskim Ministarstvom kulture, kao i hrvatskim medijima. Uz knjige, objavljujemo i pripremamo i književne časopise. Jedan od njih je “Književni elementi”. Četvrti broj tog časopisa bio je posvećen hrvatskoj književnosti. Riječ je o međunarodnom časopisu, te izlazi dva puta godišnje, u proljeće i na jesen. U pripremi je deveti broj. Radimo također i elektronski književni časopis www.elementi.mk. Za oba časopisa interes postoji, tako da ćemo nastaviti s njihovom objavom, najavio je Ognenovski.

● ● ● Nema straha od visine kad su pogledi prekrasni kao na Maderkinom bregu

Od poezije, drame do romana

Udruženje “Perun artis” priprema nekoliko edicija, a o njihovom obimu i autorima Ognenovski govori:

– U nakladništvu imamo nekoliko edicija koje su nam vrlo važne. Svjetska poezija objavljuje se u ediciji *Obale*. Zatim je tu edicija *Didaskalija*, gdje objavljujemo svjetske klasične dramatičare, odnosno drame koje dosad nisu tiskane u Makedoniji. U našoj nakladi objavili smo drame autora kao što su James Joyce, Virginia Woolf, George Bernard Shaw, Oscar Wilde, itd. Američki pisac Edgar Allan Poe, književnik je koji će biti objavljen sljedeće godine.

Unutar edicije *Balkanska riječ* objavljujemo najnovija djela koja dolaze iz balkanskih zemalja. U toj ediciji objavljen je roman autora Marka Gregura “Mogla bi se zvati Leda”. U ediciji Giganti, očekujemo početkom studenog knjigu Patrisa Pavisa “Ti si poezija”. Albanski pisac Arian Leka također je objavljen u našem nakladništvu. Radimo s velikim entuzijazmom, imamo vjetar u leđa, koji će vjerujem, dovesti nas do zacrtanih ciljeva. A cilj je uvijek čitateljska publika.

Hrvatska književnost mnogo je prisutna u makedonskoj književnosti. Za sljedeću godinu planiramo objaviti Ivicu Prtenjaču i njegov najnoviji roman “Sine, idemo kući”, zatim slijedi autor Robert Međurečan i njegov divni roman “Domovina to go” te knjiga Miroslava Kirina “Babanija”.

Knjiga je neuništiva

Hvata li knjiga u Sjevernoj Makedoniji utrku s digitalnim platformama, Ognenovski komentira:

– Makedonija je kao Slovenija. Kada je

riječ o jeziku, malo je limitirana. Ali hrvatski se pisci kod nas čitaju. Mlade su pak generacije više vizualne. Ali, knjiga je ono što ostaje. Mladi će se knjizi vratiti, kad-tad. Vrlo je interesantno vidjeti, kako mladi ljudi spoje vizualni način mišljenja s onim što je u knjizi. Nisam staromodan ni tradicionalan, ali više poštujem knjigu od PDF-a. U jednom trenutku kad nestane primjerice memorija na računalu, nestaje i PDF. Knjiga je stoljećima opstala, i vjerujem da će tako biti i u budućnosti. Mi samo moramo naći način da mladi spoje vizualno i pisanu riječ. Vjerujem da će knjiga tada naći svoje mjesto i kod mladih generacija.

Mir i tišina Matulova grunta

Ognenovski je prvi put boravio u Međimurju, te je u nekoliko dana rezidencije na Matulovu gruntu doživio dio međimurskog načina života:

– Živio sam u Jugoslaviji i mogli smo putovati bivšim republikama bez da prelazimo granice. Ali eto nisam dosad stigao do Međimurja. Oduševljen sam. I prirodom i ljudima. Matulov grunt je vrlo interesantan. Kuća je fenomenalna. Vlada tišina, mir. Čista kontemplacija. Predivno za umjetničke aktivnosti. Pišem, prevodim. Divna je atmosfera.

Prava riječ između sličnih

Za kraj razgovora upitali smo Ognenovskog za izazove koje donosi prevoditeljski posao. Otkrio nam je i hrvatskog autora za čije bi djelo rado potpisao prijevod:

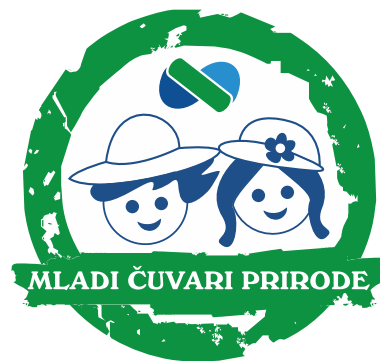
– Prevođenje je posao koji traži dublja istraživanja. Ako je prijevod pun nepoznatih riječi, izazovan je. Treba se više udubiti. Jezici koji su bili u bivšoj državi, koliko su povezani, toliko su i asocijativni. Vrlo je teško naći pravu riječ

između sličnih. To je teže, nego naći pravu riječ između različitih. Ujedno je to i zahvalan posao. Sama pomisao da će se djelo koje prevodite čitati na nekom drugom jeziku, donosi snažne emocije. Rado bih prevodio Miroslava Krležu. Ali, za Krležu treba imati vremena. Ono što imponira svima nama, kao književnicima i nakladnicima, i kao prevoditeljima, su njegove teške rečenice, asocijativne riječi. Imali smo nekoliko divnih prijevoda. Primjerice sjajan prijevod djela “Balade Petrice Kerempuha”. Preveo ih je fantastičan makedonski pisac Georgi Stalev.

● ● ● U razgledu Centra za posjetitelje
Med dvema vodama u Križovcu

3. KAMP MLADI ČUVARI PRIRODE

Prirodoslovne radionice, sokolarenje, vatrogasne vještine i noćni lov na leptire na 3. Kampu mladi čuvari prirode

Tekst, foto: Roberta Radović

Svjetski dan rendžera obilježava se 31. srpnja. Povodom toga Međimurska priroda – Javna ustanova za zaštitu prirode organizirala je 3. Kamp za mlade čuvare prirode. Održan je u Frkanovcu na Matulovu gruntu u subotu 29. srpnja. Kamp je okupio dvadeset i jednog sudionika, uzrasta od tri do četrnaest godina.

Održane su tri poučne i zabavne radionice. Djelatnici Međimurske prirode Sara Kočiš, viša stručna suradnica za edukaciju i interpretaciju i Antonio Krušelj, čuvar prirode vodili su prirodoslovnu radionicu kroz koju su djeca upoznala dio životinjskog svijeta Međimurja. Predstavnici DVD Lopatinec, Danijel Vinković, Tomica Horvatić i Niko Turk za sudionike kampa pripremili su zabavne vježbe za djecu, mladež i pomladak. Članovi Hrvatskog sokolarskog kluba Ivan Horvat iz Donjeg Kraljevca sa kćerkom Ivanom i sinom Nikolom te Zlatko Habuš

iz Belice sa suprugom Danijelom predstavili su sokolarenje i priredili malu izložbu ptica.

Nakon poučnih radionica održana je svečanost dodjele nagrada najboljim mladim čuvaricama prirode i zaslužnom pojedincu u 2023 godini. Međimurska priroda dodijelila je ove godine 3 nagrade. U kategoriji Najbolje Mlade čuvarice prirode 2023. godine proglašene su Luna Rob i Vjera Hrlec, dok je Godišnje priznanje za aktivizam u zaštiti prirode 2023. godine osvojio Rudolf Rajf.

Događanje na Matulovu gruntu nastavljeno je druženjem uz logarsku vatru, pečenje jegera i okrijepu. Atrakcija 3. kampa mladih čuvara prirode uslijedila je s dolaskom mraka, kada je krenuo *Lov noćnih leptira*. Ivica Pakrac, preparator Gradskog muzeja Varaždin postavio je svijetleće piramide te ispriopovijedao brojne zanimljivosti iz života noćnih leptira i drugih kukaca.

3. KAMP MLADI ČUVARI PRIRODE 2023.

INTERVJU [OBJAVLJEN 14. LIPNJA 2023.]

Ivan Horvat: - Za sokolarenje treba imati strpljenja!

Tekst, foto: Roberta Radović

Ivan Horvat sokolarenjem se bavi više od četrdeset godina

Sokolarenje je kao tradicija koja poštuje prirodno okruženje prepoznato i upisano na UNESCO-ovu Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva pod nazivom Sokolarenje, živuća baština čovječanstva. Jednog od međimurskih sokolara, javnost je imala priliku upoznati na 3. Kampu mladi čuvari prirode održanom na Matulovu gruntu u Frkanovcu.

Sokolar Ivan Horvat iz Donjeg Kraljevca, član je Hrvatskog sokolarskog kluba sa sjedištem u Karlovcu. Sudionike kampa upoznao je sa svojom ljubavi prema

pticama grabežljivicama. Sokolarenje je, kako je kazao, iskonski lov treniranom pticom grabljivicom na prirodnu divljač i lovi se u prirodnoj okolini. Takav lov daje lovini jednaku, ili veću šansu za bijeg ili skrivanje.

Od zova do ruke

Svoju prvu povezanost s ovom vještinom osjetio je u ranoj mladosti. Prisjetio se tih dana:

- U dječjoj dobi jednom kad sam bio u šumi opazio sam kako je jedna ptica pala iz gnijezda. Bila je to vjetruša. Nisam je

mogao vratiti u gnijezdio, uzeo sam je doma, othranio i pustio natrag u šumu. Jednog dana došao je jedan lovac do mene i kazao mi: - Čuo sam da imaš jednu jako dobro dresiranu vjetrušu. Rekoh mu: - Imam. Evo je ovdje gore u krošnji stabla. Tamo gore su tri ptice, a jedna od njih je moja. Lovac mi je gotovo s podsmjehom na to kazao: Tako mogu i ja reći. Ali kad sam "zafučnuo" i kad je ptica na zov doletjela k meni na ruku, onda se lovac uvjerio u istinitost postojanja moje dobro dresirane vjetruše. Tada sam uvidio da imam taj neki talent za ptice i krenuo sam se baviti sokolarenjem. I tako se time bavim više od četrdeset godina. Što reći, nego da sokolari grade čvrstu emotivnu povezanost sa svojim pticama. Žive s njima svaki dan.

* Kako se postaje licencirani sokolar?

- Čovjek prije svega mora imati najviše strpljenja. I naravno znanja o ponašanju ptica u prirodi. Treba ispuniti i određene zakonske propise. Potrebno je najprije položiti lovački ispit, zatim imati mentora godinu dana, pa tek tada se može polagati sokolarski ispit. Nakon

toga sokolar može nabaviti pticu, koja će mu odgovarati ovisno o tome kakvo lovište ima. Naime, za svako lovište koristi se različita vrsta ptice. Bitno je da se ptica koju sokolar posjeduje dobro socijalizira kako ne bi imala strah od ljudi. Zatim je treba naviknuti na pse i na kretanje u grupi jer se u lov ide s lovačkim psima. Lovi se sitna divljač, zec ili fazan.

Sokolarenje poput nogometa

* Gdje lovite s vašim pticama i gdje ste sve predstavljali svoje znanje o ptičjem svijetu?

- Ptice se koriste prije svega za lov. On kreće početkom listopada, u Austriji, Njemačkoj, Slovačkoj, Češkoj, Sloveniji i naravno na području Hrvatske. Bio sam dvaput u Ujedinjenim Arapskim Emiratima. Predstavljao sam Hrvatsku prvi put 2011. godine, i zatim 2014. godine kada me njihovo sokolarsko društvo pozvalo da ponovo dođem. Sve je bilo sjajno organizirano. To je totalno drugi svijet, jer je sokolarenje njima najvažniji sport. Kao što je kod nas nogomet, tako je kod njih sokolarstvo popularno.

Horvat je predstavljao hrvatsko sokolarenje čak dvaput u Ujedinjenim Arapskim Emiratima

●●● Ljubav prema pticama grabljivicama, Horvat je prenio na kćer Ivanu i sina Nikolu

I na more s pticama

Sokolar Horvat je na Matulov grunt došao u društvu ptica, ali i sa kćerkom Ivanom i sinom Nikolom, te sokolarima supružnicima Zlatkom i Danijelom Habuš. Horvatova djeca također su razvila strast prema sokolarenju:

- Moja djeca su zavoljela svijet ptica. Uvijek su išla sa mnom i suprugom na susrete sokolara. Ivana je položila lovački sokolarski ispit. Nikola je još premlad jer za ispit treba imati 18 godina. Kad primjerice idemo na more i naše ptice idu s nama. To je dobro jer se ptice tako socijaliziraju i naviknu na ljude. Dobro je upamtiti, kako su sokolarske ptice specijalno dresirane ptice i koriste se za lov u prirodi. Treba ih hraniti svakodnevno, a u ljetno doba kad su velike vrućine hranimo ih ujutro i navečer, tako da imaju dva obroka. Koristim jednodnevne piliće.

Obitelj Horvat je u Frkanovcu sudionicima 3. Kampa mladi čuvari prirode pružila

doživljaj upoznavanja života ptica grabljivica kao što su europski jastreb, jastreb kokošar, sivi sokol i mali sokol.

Ptice grabljivice danas su ugrožene zbog prekomjerne upotrebe pesticida, uništavanja njihovog prirodnog staništa, čime se utječe na smanjenje njihove populacije. Sokolari kontroliranim uzgojem doprinose očuvanju različitih vrsta sokola. Prakticiranje sokolarenja u većini zemalja danas se odvija u skladu s nacionalnim i međunarodnim zakonima i konvencijama o zaštiti prirodne i kulturne baštine.

Znanje o sokolovkama Ivan Horvat prenosi prije svega na svoju obitelj, a potom i na lokalnu zajednicu putem ovakvih gostovanja kao što je bilo na Matulovu gruntu. Program Kampa organizirala je Međimurska priroda - Javna ustanova za zaštitu prirode.

3. KAMP MLADI ČUVARI PRIRODE 2023.

INTERVJU [OBJAVLJEN 3. RUJNA 2023.]

Zlatko Habuš: Sokolarstvo je život!

Tekst, foto: Roberta Radović

Sokolar Zlatko Habuš
u ruci drži sovu ušaru,
najveću europsku sovu

- Već kada sam bio klinac zainteresirale su me ptice grabljivice. I tada je krenula ljubav prema njima. Kao što se kaže, čovjek se s tom strašću za sokolarenje, na neki način treba roditi. Svatko može postati sokolar, ali svakog ne vodi jednaka strast, ako ta neka ljubav već ne postoji negdje iznutra u čovjeku, kazao nam je Zlatko Habuš, sokolar iz Belice. Gostovao je sa sokolarom Ivanom Horvatom na 3. Kampu mladi čuvari prirode. Sudionicima kampa podijelio je svoja iskustva, umijeća i znanja iz svijeta ptica grabljivica. Član je Hrvatskog sokolarskog kluba. Iako je taj klub

osnovan u Karlovcu, u njemu je aktivno čak petero Međimuraca, sokolara.

Strahopoštovanje prema grabljivicama

Na Matulovu gruntu privremeni gosti su bile ptice kojima laik prilazi s velikim strahopoštovanjem, što su iskusili pojedini sudionici Kampa u trenucima držanja sove ušare na ruci sa sokolarskom rukavicom. Iz Belice su u Frkanovec stigle zanimljive vrste, a Habuš ih je ukratko predstavio:

- Imamo par Harrisovih jastrebova (*Parabuteo unicinctus*). Oni nisu naša

autohtona vrsta, dakle Europa im nije prirodno stanište, već dolaze iz Južne Amerike. To su ptice pustinskih predjela. Zatim imamo jednu veliku sovu ušaru (*Bubo bubo*), to je najveća europska sova, i stoga je mnogi zovu kraljevska sova. Imamo i jednu domaću autohtonu vrstu, vjetrušu kliktavku (*Falco tinnunculus*). Ona je nažalost još kao mladi ptić pala iz gnijezda, ljudi su je pronašli, a mi smo je othranili. Želimo je vratiti u prirodu. Vidjet ćemo kako će se ponašati, s obzirom na to da se navikla na ljude koji joj donose hranu. Vidjet ćemo hoće li se moći sama snaći u prirodi, jer je kod nas odmalena.

Ptica ponekad ostane kratkih rukava

- Sokolarstvo nije hobi. Sokolarstvo je život. Ne možete nikome ostaviti pticu kao kućnog ljubimca da vam je pričuva, a vi da odete dva tjedna na odmor. Pticama treba svakodnevno hrana i svježa voda, posebice sad u ljetnim vrućinama. Ptice su dosad bile u fazi gniježđenja, a sad su u fazi mitarenja. Treba znati da svake godine ptice kompletno mijenjaju perje. Pero po pero bacaju i novo pero naraste, da bi negdje do prvog listopada, otprilike kada počne lovna sezona, bile spremne. S pticama radimo treninge kako bi bile u kondiciji i s njima se kreće najesen u lov. Mi smo lovci. Kao što lovci love puškama, mi lovimo s pticama. To je način lova koji povezuje nekoliko elemenata: lovca, pticu grabljivicu, lovačkog psa i divljač. Lovi se na način gdje divljač ima pedeset posto, ili čak i više, šanse da pobjegne ili se sakrije. Tko je spretniji, taj je pobjednik. Tako je to u prirodi, kazao je Habuš.

Uz sokolara Zlatka, na Matulovu gruntu o ptičjem svijetu i sokolarenju, govorila je i njegova supruga Danijela, također sokolarka. Suprug je naravno bio njezin magnet ulaska u ptičji svijet:

sam spoznala uz supruga. Ne možeš si uzeti pticu i imati je negdje zatvorenu. Suprug i ja si uzajamno pomažemo, oko hranjenja, treninga i svega ostalog što je potrebno raditi oko ptica. Zajedno odlazimo i na predstavljanje ptica primjerice u vrtiće ili škole. Umijeće sokolarenja je danas zahvaljujući nama nekolicine entuzijasta, prije svega članovima Hrvatskog sokolarskog kluba, priznato i upisano na UNESCO-OV popis nematerijalne kulturne baštine. To je jedina vrsta lova koja je u Hrvatskoj zaštićena. Mogu izdvojiti par zanimljivosti iz lova. Primjerice, ako ptica ima sreću i uhvati divljač dakle plijen, ona dalje ne lovi. Ima opet dana kad je divljač spretnija, a ptica grabljivica ostane "kratkih rukava".

Vremenska „kapsula“

Ove je godine u Goričanu obilježena deseta godišnjica članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji. Tom prigodom simbolično je u gorinku (humak) ugrađena vremenska „kapsula“ u kojoj je između ostalog pohranjen i sokolski dnevnik kao važan artefakt za međimursku, hrvatsku i europsku povijest, što je još jedan detalj koji govori o značaju sokolarenje, istakla je na kraju razgovora, sokolarka Danijela.

● ● ● Supružnici i sokolari,
Zlatko i Danijela Habuš

3. KAMP MLADI ČUVARI PRIRODE 2023.

INTERVJU [OBJAVLJEN 2. RUJNA 2023.]

Danijel Vinković: - U svijet vatrogasaca ulazi se već odmalena!

Tekst, foto: Roberta Radović

Danijel Vinković,
iz DVD-a Lopatinec

Međimurska priroda i Centar za posjetitelje Med dvema vodama njeguju posebno dobru suradnju s vatrogasnim društvima. U okruženju Centra u Križovcu izgrađena je nova garaža DVD Križovec, a također je i jedna od interpretacijskih tabli posvećena upravo povijesti i vatrogascima DVD Križovec. Suradnja s križovskim vatrogascima ostvaruje se i prigodom organizacije određenih aktivnosti i događanja u samom Centru Med dvema vodama ili pak na terenima naselja Križovec.

Na ovogodišnjem trećem izdanju Kampa mladi čuvari prirode Međimurska

priroda - Javna ustanova za zaštitu prirode ostvarila je odličnu suradnju s još jednim vatrogasnim društvom.

Predstavnici DVD Lopatinec, Danijel Vinković, Tomica Horvatić i Niko Turk za sudionike kampa pripremili su zabavne vježbe za djecu, mladež i pomladak.

O radu ovog vatrogasnog društva Danijel Vinković nam je kazao:

- U vatrogastvu se najviše bavim gašenjem požara, ali i kod slučajeva obilnih kiša ispumpavanjem vode, ili kod srušenih stabala uklanjanjem tih stabala s prometnica, drugih puteva ili površina.

Društvo postoji od 1932. godine. Prošle godine proslavili smo 90-tu obljetnicu. Brojimo sveukupno 65 članova, od toga je dvadeset i pet članova u kategoriji mladeži i djece. Svakim danom se trudimo biti što više obrazovani i educirani. Pratimo sva školovanja i obrazovanja za unapređenje vatrogasnih vještina, kupujemo i novu opremu kako bi bili kvalitetno opremljeni i spremni za brzo i učinkovito djelovanje. Već dugi niz godina DVD Lopatinec okuplja vatrogasce iz čak pet sela s područja općine Sveti Juraj na Bregu.

Vinković je krenuo u svijet vatrogastva još kao dijete, kroz zabavu i igru, kao dječak od pet, šest godina, kazao je, te prokomentirao:

- Možda i ovaj Kamp na Matulovu gruntu potakne djecu da se zainteresiraju za vatrogasne aktivnosti.

Ovdje smo pripremili vježbe za djecu i mladež korištenjem "brentače" za djecu. Djeca su se okušala u vježbama osmišljenim za dob od 6 do 12 godina, te u vježbama za uzrast od 12 do 16 godina. Tako pripremamo nove generacije koje se nakon 18 godina mogu pridružiti seniorima i krenuti punim korakom u svijet vatrogastva.

A koliko su vatrogasne zajednice, njihovi članovi i aktivnosti značajni, svjedoče posljednji primjeri obrane naselja od visokog vodostaja, požara ili drugih nezgoda gdje vatrogasci interveniraju spašavajući ljudske živote i imovinu. Hvala im svima!

● ● ● Vatrogasne igre za djecu na Matulovu gruntu

3. KAMP MLADI ČUVARI PRIRODE 2023.

INTERVJU [OBJAVLJEN 25. KOLOVOZA 2023.]

Ivica Pakrac: – Livade su najugroženija staništa!

Tekst, foto: Roberta Radović

●
●
●
Ivica Pakrac pripremio je za sudionike 3. Kampa mladi čuvari prirode prirodoslovnu radionicu "Lov noćnih leptira"

U Gradskom muzeju Varaždin na prirodoslovnom odjelu „Svijet kukaca” koji se nalazi u prostoru palače Herzer, radi preparator Ivica Pakrac. U suradnji s Međimurskom prirodom – Javnom ustanovom za zaštitu prirode Pakrac je gostovao krajem srpnja unutar programa 3. Kampa mladi čuvari prirode na Matulovu gruntu u Frkanovcu. Održao je atraktivnu prirodoslovnu radionicu „Lov noćnih leptira” koja je započela spuštanjem mraka. Uz svjetleće piramide razgovarali smo o brojnim zanimljivostima iz života noćnih leptira i drugih kukaca. Noću ih privlači svjetlost

stoga se i istraživanja noćnih leptira, kao i provedena radionica, održava uz svjetleće piramide, kazao je Pakrac te nastavio:

– Postavili smo šator s led svjetiljkom. Privučeni svjetlošću, leptiri stižu do piramide, ali ne mogu direktno do izvora svjetlosti, već sjedaju na rub šatora gdje determiniramo vrste leptira i drugih kukaca koji se nalaze na tom području. Leptiri se dijele na danje i noćne. Pojednostavljeno, kažemo da su danji leptiri oni koji lete danju, a noćni oni koji lete noću iako u biti to nije baš tako.

Međutim, tu osnovnu podjelu leptira djeci je najlakše objasniti. U Hrvatskoj živi oko 190 danjih leptira i nekoliko tisuća noćnih leptira. Taj se broj konstantno nadopunjuje jer je još dosta toga u tom području neistraženo.

Grbice i sovice

* Mogu li se izdvojiti karakteristične vrste noćnih leptira Međimurske županije?

– U principu se ne može to tako definirati jer leptiri žive prema određenim staništima. Primjerice jedna vrsta obitava na livadama, druga vrsta uz vodu, treća u šumama itd. Njihove gusjenice ovise o biljci hraniteljici što znači da na određenom području prevladavaju oni leptiri koji imaju određenu vrstu hrane. Na području Međimurja što se tiče noćnih leptira ima najviše leptira iz porodice grbica i sovice, one su najbrojnije. Zatim mikro leptiri, Microlepidopteri, kod kojih je jako teško određivati vrste i postoji jako malo stručnjaka koji to mogu i znaju raditi. Svjetleće piramide odlične su za

istraživanje, primjerice jedne večeri na terenu na Ravnoj gori, na deset piramida, došlo je oko osamdeset vrsta leptira.

* Posljednjih godina, a osobito ovog ljeta, opaženo je kako ima sve manje divljih oprašivača, pa tako i sve manje danjih i noćnih leptira. Što je uzrok tome?

– Da, to je velik problem. Ova godina je posebna. S kim god razgovaram, svi opažaju i kažu kako je leptira jako malo. Danji leptiri ovise o svojem staništu, a to su livade. Danas svi većinom govore o zaštiti šuma i ugrozama koje prijete šumama, ali livade su najugroženije stanište koje postoji. Kad bi pogledali ukupan broj kukaca koji živi na svijetu, ili u Hrvatskoj, omjer je gotovo svugdje isti: njih samo 30 posto živi u šumama, a 70 posto leptira živi na livadama. Danas se sve manje ljudi bave poljoprivredom, odnosno stočarstvom čime se smanjuje potreba za livadama. Nekada smo imali livade gdje su krave pasle, gdje se sijeno kosilo... Danas je takvih površina sve manje. Te livade su preorane, pa je posijana neka monokultura, ili je livada prerasla u šumu, ili pak pretvorena u

●●● Determinacija noćnih leptira zainteresirala je sve generacije

građevinsko zemljište, u građevinsku zonu za tvornice, stambene objekte i sl. Izgradnja prometnica također uzima velike površine livada. Prometnice su i inače ugroza za leptire. Prometnice također ubijaju kukce, posebno noćna vožnja. To se zove sindrom “šofer šajbe” koji se najbolje opaža kad dodemo nakon sat vremena noćne vožnje kući i vidimo cijelo staklo zaprljano od nastradalih kukaca. Uzroci nestajanja kukaca su u nestajanju njihovih prirodnih staništa.

Nemojmo kositi do lipnja

* Što svi mi kao pojedinci možemo učiniti kako bi se livade očuvale?

– Većina ljudi ne zna što je livada. Doma kad kose travnjak oko kuće misle da je to livada. To nije livada, već uređeni travnjak u kojem leptiri ne žive. A ako se i pojavi neki kukac koji bi razvijao svoju ličinku, mi ju košnjom jednostavno zasiječemo i ubijemo. Bilo bi dobro da jedan dio dvorišta ostavimo nepokošen. Odnosno da kosimo u lipnju prvi put kako bi kukci stigli odrasti, a leptiri imati mogućnost proći svoj životni ciklus od ličinke do leptira. Nemojmo dakle kositi do lipnja ili čak do srpnja. Time čuvamo livade.

* Događa se i da kad imamo livade, onemogućava se razvoj leptira?

– To je čest problem uz rijeke ili potoke koji su kanalizirani. Hrvatske vode održavaju kanale i nasipe, tako da smo dobili livade gdje ih prije nije bilo. Time smo pozvali kukce i leptire na te površine. A tada se dogodi najveće zlo, kada se u svibnju, u vrijeme kada je na tim livadama sve puno kukaca, te površine počnu kositi. Time se samele čitava populacija leptira i drugih korisnih kukaca.

Prirodoslovlje je Ivicu Pakraca počelo interesirati odmalena. Iz Varaždina je, iz Kućana, a roditelji iz Hrvatskog zagorja odnosno iz mjesta Mihovljan. Za kraj razgovora prisjetio se kako su se igrali na livadama, kraj potoka i rijeke Plitvice, a romani, posebice lik Zagora, usmjerili su ga u svijet prirode. Kukci i leptiri posebice su ga zainteresirali kad je u Gradskom muzeju Varaždin na Entomološkom odjelu (danas Prirodoslovni odjel) upoznao rad i jedinstvenu zbirku najvećeg varaždinskog prirodoslovca, gimnazijskog profesora Franje Košćeca.

Na Matulovu gruntu osobit nalaz

Prirodoslovna radionica na Matulovu gruntu rezultirala je i osobitim nalazom. Opažen je leptir Danja medonjica (*Euplagia quadripunctaria*). Hrvatski naziv „danja medonjica” dobila je jer se može vidjeti i danju. Danja medonjica spada među ciljne vrste uključene u ekološku mrežu Natura 2000. Na njezinu zaštitu i očuvanje obvezale su se sve članice Europske unije. Međimurska priroda pokrenula je 2023. godine i javnu medijsku kampanju posvećenu upravo očuvanju livada. Između ostalog snimljena su i tri videa u sklopu kampanje nazvane *Livade nestaju. Oživimo ih!* Glavne akterice u video zapisima su djelatnice Međimurske prirode. Video zapisi dostupni su na YouTube kanalu Međimurske prirode.

● ● ● Na Matulovu gruntu osobit nalaz: Danja medonjica (Natura 2000 vrsta)

3. KAMP MLADI ČUVARI PRIRODE 2023.

INTERVJU [OBJAVLJEN 7. KOLOVOZA 2023.]

Rudolf Rajf: - Bez šuma i stabala, nema života

Tekst, foto: Roberta Radović

Rudolf Rajf iz Podturna predsjednik je Zaštitarsko-ekološke udruge Čaplja

Godišnje priznanje za aktivizam u zaštiti prirode 2023. primio je Rudolf Rajf iz Podturna. Nagradu je dodijelila Međimurska priroda - Javna ustanova za zaštitu prirode te mu je uručena u subotu 29. srpnja unutar programa 3. Kampa mladi čuvari prirode.

Rudolf Rajf iz Podturna agilni je predsjednik Zaštitarsko-ekološke udruge Čaplja. Potiče članove Udruge na suradnju s Međimurskom prirodom kroz sudjelovanje na Hodnji uz Muru, Eko-kotliću na Trgu Međimurske prirode i druge aktivnosti. Kao šumar,

profesionalno i u slobodno vrijeme brine o prirodi i šumskim staništima Međimurja. Uspješno je završio trening prepoznavanja ptica za područje sjeverozapadne Hrvatske koji su organizirale Međimurska priroda i Udruga BIOM. Kao vijećnik Općine Podturen aktivno progovara i brine o ekološkoj problematici na području Općine, zalaže se za očuvanje ugroženih staništa kao što su tršćaci te svojom strašću prema prirodi dugi niz godina značajno doprinosi procesima zaštite prirode u Međimurskoj županiji. Rudi, kako ga većina zove, senzibilitet prema

profesiji vezanoj uz prirodu prepoznao je već u ranoj dobi.

- Imao sam deset ili jedanaest godina kad sam sudjelovao na prirodoslovnoj radionici, nešto slično kako se sada organizira i na Matulovu gruntu. Rodom sam iz Murskog Središća, moj profesor biologije napravio je akciju sadnje topola uz smetlište. Kazao je: - Djeco, hajdemo na smetlište, posadit ćemo topole, one će izrasti, a mi ćemo ih malo zaštititi i brinuti o njima. Naravno da sam se bez mnogo razmišljanja priključio toj radionici i nekako me nakon toga sve što je vezano uz prirodu sve više privlačilo, iako nitko od moje obitelji nije bio profesijom vezan uz prirodu.

Znanje i iskustvo prenijeti mladima

* Gdje ste nastavili školovanje i zaposlili se?

- Saznao sam da u Karlovcu postoji Šumarska škola, predao sam papire, prošao prijemni ispit i upisao se. Otada se intenzivno družim s prirodom, a sad ima više od trideset godina kako sam šumar u šumariji Hrvatskih šuma, Šumarije Čakovec. Praktički drugi dan kad sam završio šumarsku školu, zaposlio sam se, jer je bila iskazana potreba za lugarom i poslovođom. Tijekom svog dosadašnjeg radnog vijeka prošao sam Hrvatsku kako se to kaže "uzduž i poprijeko". Slavonija, Gorski kotar, Dalmacija, Lika... naš posao šumara je takav. Kad bih ponovo mogao birati zanimanje, ponovo bi to izabrao. Iako, na samim počecima kad sam vidio i čuo starije šumare kako oni raspoznaju vrste drveća, biljke, životinje... pomislio sam: - Kad ću i ja to sve znati i naučiti. Sada, nakon toliko godina radnog staža, imam to znanje i drago mi je da ga mogu prenijeti na mlade.

Značaj ptica

* Slobodno vrijeme također koristite za ekološki aktivizam?

- Već deset godina sam predsjednik Zaštitarsko-ekološke udruge Čaplja u Podturnu. Udruga djeluje dvadeset godina. Kad sam došao u udruhu u njoj su već bili okupljeni entuzijasti, koji su se udružili kako bi štitili rijeku Muru, jer je započela devastacija. Ja sam kao šumar i osoba od iskustva, pokrenuo s članovima još dodatnih aktivnosti. Složili smo malu eko-kućicu gdje se okupljamo, pa obilježavamo Dan planeta Zemlje, Svjetski dan močvarnih staništa i slično. Organiziramo akcije, prezentacije, tribine, radionice i slično. Evo, upravo i 14. kolovoza ove godine imat ćemo radionicu s djecom. Farbat ćemo kućice za ptice i postavljati ih te djeci približiti značaj ptica. I na ovim radionicama koje su organizirane na Matulovu gruntu vjerujem da su djeca mnogo naučila. Treba djecu naučiti da se kreću po prirodi, jer su previše uz mobitele i računala. A kad se uđe u šumu, to je novi svijet, nove situacije, novi stvarni doživljaji, koji su na mobitelu samo fikcija. U prirodi u svim godišnjim dobima ima uvijek nešto novo i drugačije. Djeci je to uvijek interesantno, samo ih treba usmjeriti i potaknuti prema istraživanju prirode.

* Osim djece, učimo i mi stariji. Evo, i vi ste krenuli izbrusiti svoja znanja na treningu prepoznavanja ptica. Edukacija je bitna, zar ne?

-Iako sam već malo u godinama, uvijek se rado odazovem na edukacije. Znanje nikad ne škodi, samo može koristiti. Ako meni koristi, i ako ja to znanje mogu dalje prosljediti i nekoga poučiti, meni je to najveće zadovoljstvo. Imam unuku od

četiri godine, nadam se da ako već neće biti šumarka, barem da bude zaštitarka prirode. Upravo njoj, i mladima želim prenijeti svoje znanje, iskustvo i sve ono novo što iz dana u dan spoznajem.

Šume u Međimurju

* Kakvo je stanje šuma u Međimurju?

- Što se tiče zdravstvenog stanja šuma u Međimurju stanje je u nekim područjima alarmantno. Stabla su počela obolijevati. Posebice vrste koje su unesene u Međimurje i koje nisu bili autohtone. Primjerice smreka i bor. Invazivne vrste kao što su bagrem također su počele obolijevati. Najviše me muči prekomjerna sječa, ne samo u hrvatskim šumama već kod svih šumoposjednika. U zadnjih pet, šest godina opaža se prekomjerna sječa kvalitetne mase, prije svega govorim o hrastu, bukvi, trešnji, jasenu... Gotovo nitko ne razmišlja da hrastu treba tristo godina da izraste. I onda kad ga netko sruši od njega naprave primjerice čačkalice, ili se koristi kao ogrjev. Drugi problem je što se sijeku stabla koja još nisu za sječu, ili pak obrnuto, ne sijeku se ona stabla koja se trebaju sjeći. Treba raditi kao što se kaže probir, odnosno sjeći bolesna, nevaljana i zakržljala stabla. Stanje u prirodi, u šumama moramo uravnotežiti, onda će nam svima biti bolje. Nažalost zadire se na području gdje je lakši prolazak i dolazak za strojeve i ljude, i onda se na kraju devastiraju šume. Mada, s druge pak strane, mi Hrvatske šume sadimo stabla. Međutim kao što sam rekao hrastu treba 300 godina da izraste, a politika države čini svoje.

Tršćaci - ugrožena staništa

* Prepoznati ste kao zaštitar i drugih ugroženih staništa kao što su primjerice tršćaci u Podturnu?

- Tršćaci, trstika i močvarna područja značajni su, prije svega filter za našu vodu. Dom za živi svijet, ptice, životinje. Kao šumar dužan sam spriječavati devastaciju i uništavanje tih staništa. U Podturnu sam već 30 i nešto godina, i borim se s požarima i paljenjem tršćaka. Do paljenja dolazi zbog nehata, neznanja i čiste obijesti. Kada se to dogodi, teško je tada ugaziti požar. Na morskim požarištima se nažalost najbolje vidi što znači jedna iskrica. Slično je s tršćacima. Tršćak kad se zapali, ne možeš ga ugaziti. Ne ponašamo se racionalno niti s vodom. Promatrao sam nedavno čovjeka koji je prao tlakovce pitkom vodom. Rekao sam mu: - Gospon dragi, s tom vodom koju ste sad potrošili napojilo bi se, karikiram, pola Afrike.

Voljeti prirodu, znači živjeti

* Na 3. Kampu mladi čuvari prirode uputili ste poučne riječi djeci i mladima. Što ste im kazali?

-Prije svega ističem kako mi je čast što ste me ove godine proglasili zaštitarom godine. Mladima samo jedno želim poručiti, u smislu što je nekad jedan poglavica i Indijanac rekao. Mi nismo posudili ili naslijedili prirodu od naših djedova i baka, nego smo je samo posudili od naših potomaka. Tu misao, neka djeca zadrže kad budu u godinama kao što smo sada mi. Jer, voljeti prirodu, znači živjeti. Ako ne živimo u skladu s prirodom nećemo ni mi živjeti. Gledam ova prekrasna stabla, da nema njih, ne bi mi danas disali.

DANI OTVORENIH VRATA

Tekst: Roberta Radović; Foto: Mihaela Mesarić

Detalj s Drugog dana otvorenih vrata na Matulovu gruntu

Dani otvorenih vrata Matulova grunta u sezoni 2023. godine krenuli su u nedjelju 21. svibnja, uz književni susret s Anitom Vuco. Brojni posjetitelji istraživali su Matulov grunt samostalno ili uz stručno vodstvo Mihaele Mesarić i Sare Srša. Književna prevoditeljica Anita Vuco posjetiteljima je približila izazove prevođenja književnih tekstova, govorila o svom životu u Italiji i povezanosti s Društvom hrvatskih književnih prevodilaca.

U nedjelju 25. lipnja na Drugom danu otvorenih vrata predstavila se Silvija Kolar-Fodor iz Biovrta. Naglasak razgovora je bio na temu održavanja vrta u skladu s prirodom. Nakon toga održan je književni susret sa Sanjom Pilić. U razgovoru je dan naglasak njezinoj književnosti za djecu i mlade.

Prezentaciju vještine pletenja cekara demonstrirale su članice Udruge žena Nedelišće, Dušanka Medved, Branka Feguš i Dragica Medlobi 3. rujna na trećem Danu otvorenih vrata.

Pod stručnim vodstvom nedelišćanske Udruge žena u pletenju cekara okušale su se sve generacije posjetitelja Dana otvorenih vrata na Matulovu gruntu.

Bonus plus programa Dana otvorenih vrata na Matulovu gruntu bilo je gostovanje slikarice Lidije Jelene Jurčec. Svojim slikarskim izričajem i vještinama oplemenila je događaj, te je oslikavala lica i tijela. Glavni motivi bili su leptiri, pauci, bubamare, pčele i cvjetovi, pa su gotovo svi sudionici druženja u Frkanovcu kući ponijeli prigodne privremene "tetovaže".

DUŠANKA MEDVED: - Plastične vrećice zamijenite s međimurskim cekarima

Tekst, foto: Roberta Radović

- Nedelišćanski cekari sve su traženiji kao modni dodatak, ističe Dušanka Medved

- Nekad sam radila kao trgovka u voćari, u prostoru gdje se danas nalazi ured Turističke zajednice grada Čakovca. Kad sam ostala bez posla, sjetila sam se da moji prsti itekako dobro znaju i plesti cekare. Jedno vrijeme sam izrađivala cekare za udrugu Međimurske roke koju vodi Mirjana Biber-Hren, a sada pletem unutar Udruge žena Nedelišće, što je prirodno, jer i sama dolazim iz Nedelišća, kazala nam je Dušanka Medved na Matulovu gruntu prigodom predstavljanja ove tradicionalne vještine na Danu otvorenih vrata održanom 3. rujna. S njom su u Frkanovcu gostovale i članice udruge Branka Feges i Dragica Medlobi.

„Luščije” za igru, ali i „peneze”

Dušanka je predsjednica Udruge žena

Nedelišće u trećem mandatu. Udruga okuplja dvadeset i pet članica, a njih petero bavi se pletenjem cekara, ali i očuvanjem te tradicijske djelatnosti kojom su se nekad „služili penezi”. Vrijedna Dušanka s iskrom u očima prisjeća se tog doba:

- Kao djevojčica najprije sam se igrala s “luščijem”, a onda me mama “tirala vučiti plesti”. U četvrtom razredu osnovne škole učila sam plesti osnovu i bila sam “špotana ako nije bilo sve v redu”. Znali su ponekad i prsti biti krvavi od mnogo pletenja. Moja sestra, kao i ja, te druge djevojčice iz susjedstva u vrlo ranoj dobi su učile plesti. Kako smo napredovale u vještini, tako smo morale sve više i više plesti. Zapravo smo jedva čekale da završimo srednju školu i da se zaposlimo, kako “bi cekare hitile fkraj”. Jer, uvek je

kuhinja bila “razmetena s tim luščijem” ili ako se vani plelo, sve je to trebalo i počistiti. „Bil je to mukotrpan posel”. Tada sam mislila da više nikad neću cekar primiti u ruke. Ali eto, desilo se da sam ostala bez posla i ponovo ih krenula izrađivati. Pletenje cekara nikad se ne može zaboraviti. Nabavila sam “luščije” i sad uživam u toj aktivnosti. Tržište za plasman cekara danas nije definirano, ali potražnja itekako postoji, pa se najviše cekari prodaju direktno po narudžbi. Nekada smo ih nosili u Varaždin na prodaju, a i Međimurjeplet je otkupljivao naš ručni rad. Od toga se živjelo, školovalo i „služilo peneze”. U našoj obitelji je bilo četvero djece, mama je plela cekare, a tata je išao na posao. Točno se znalo kamo će se cekar prodati i gdje će se dobiveni novac utrošiti.

Nestaju stare sorte kukuruza

Sve pletilje cekara, pa tako i Dušanka, ističu problem nabave starih sorti kukuruza, jer „nit’ kuruza je ne već kaj je negda bila”. Hibridni kukuruz ima kraće komušine, kraće listove. Lome se, nisu mekani i podatni kao negdašnji kukuruz. Pletilja Medved ipak se snalazi u nabavci kvalitetne sirovine:

- Svaka pletačica, ako ima volju i želju plesti, pobrinut će se i za “luščije”. Osiguram „luščije” za dvije godine unaprijed. Svaku jesen ga posušim, spremim u kutije i vreće, i ostavim na suhom mjestu. Nikad se ne zna kakva će biti iduća godina. Može se dogoditi nevrijeme koje bi moglo uništiti kukuruz. Srce bi mi puklo od žalosti kad bi došlo zimsko doba kad imamo najviše vremena za raditi cekare, a da nemamo “luščije” za plesti.

Prirodni cekari, podloge i papuče

Za izradu cekara treba ponajprije volja i želja, ističe pletilja Medved te nastavlja:

- Potreban je kalup, škare i „luščije”. Za izradu cekara prosječne veličine treba uložiti osam sati. Nakon toga još se dva dana u toplijem dijelu godine cekar treba sušiti vani na zraku. Zimi čak i duže, kako cekar ne bi dobio plijesan. Tada ga još treba obrezati i staviti na sumporenje zbog mogućih štetnika jer ipak se radi o prirodnom materijalu. Nakon toga se cekar još prozrača, i tek tada je spreman za poklon ili za prodaju. Radila sam od „luščija” i podloge za krevet. Tražili su ih u Njemačkoj. Podloga se stavi na madrac i na nju lanena plahta. Mi smo kao djeca

Ruke članica
Udruge žena
Nedelišće
izuzetno su
spretno

nekad spavali na „luščiju”. Osim podloge tražili su se i jastuci od „luščija”, ali nema dovoljno komušine. Plela sam i papuče od „luščija”. Zagrepčanci su bili oduševljeni tim proizvodom. Posebno ljudi koji su porijeklom iz Međimurja. Nažalost nema više majstora koji bi radili te papuče. Papuče se pletu duže vrijeme. Kad se u njima hoda to je masaža, kakvu niti jedan fizioterapeut ne može priuštiti.

Naši cekari sto puta bolji od kineskih

Udruga žena Nedelišće nastoji vještinu izrade tih predmeta prenijeti na mlađe generacije, a predsjednica podsjeća na te aktivnosti:

- Organizirali smo radionice za izradu cekera i preko LAG-a Međimurski doli i bregi. U dva sata se ne može naučiti ta vještina. Treba mnogo vježbati i imati kontinuitet u izradi. Ima zainteresiranih, ali su rijetki. Imam dvije kćeri, ali ni jedna nije htjela naučiti pletiti. Željela bi naučiti unučicu. Starinskog kukuruza, nadam se, uvijek će se naći. Sudjelujemo u organizaciji Festivala cekara u Nedelišću, organiziramo radionice za pletenje cekara, na Porcijunkulovom, sajmovima cvijeća, programima Dana zahvalnosti, zatim u Koprivnici, bile smo u Vodnjanu na Danima maslinovog ulja. Međimursko proštenje u Zagrebu uvijek nas veseli. Naša gostovanja nisu samo s ciljem prodaje cekara, već uvijek želimo

pokazati kako se rade, tako da uvijek nosimo i opremu. Ljudi se čude, jer mnogi misle da su to kineski proizvodi, a tek kad vide kako mi pletemo cekare, uvjere se kako od prirodnog otpada nastaju korisni i vizualno lijepi uporabni predmeti. Danas su naši cekari hit i moderni su. Žene ih vole nositi jer time podržavaju i odgovornost prema prirodi. Upotreba cekara umanjuje potrebu za plastičnim vrećicama. Danas gotovo ne stižem napraviti toliki broj cekara koliko imam narudžbi.

Pletenje je veselje

O povijesti cekara autor Franjo Cimerman napisao je knjigu „Cekari”. U njoj su između ostalog spomenute Dušankina majka i susjede, pa kaže da knjigu čuva kao bibliju. Na kraju razgovora s nostalgijom je istakla čežnju za vremenima djetinjstva:

- Htjela bih da se vrate vremena kad je moja mama plela. Sjećam se kako su se susjede okupile i plele, a mi djeca smo se igrali s “luščijama”. Žene su donijele “slanine s kruhom, cvirke, ili kaj je već tko imal doma”. To je bilo takvo veselje! Nedostaje mi to druženje i atmosfera. Danas nema više toga. Zimske večeri bi bile mnogo ljepše kad bi zajedno plele.

Cekari su „in”, koristite ih i vi umjesto plastičnih vrećica prigodom odlaska u trgovinu ili tržnicu.

- ● ● Anka Osterman, prisjetila se kako se nekad plelo: – Najviše se plelo po zimi. I mene je mama naučila pletiti i puno se radilo, “tak ka su se prsti znucali kak smo fest pletli”.

Impressum

Edukacijsko-istraživački centar Matulov grunt /
Education and Research Center Matulov grunt

Na ovom gruntu su tijekom 20. stoljeća živjeli Ivan i Terezija Špiranec. Ivan je umro 1968. godine, a Terezija 1995. godine u 92. godini života. Djece nisu imali, a mamicu Tereziju je dohranila obitelj Škvorc iz Frkanovca /

Ivan and Terezija Špiranec lived on this estate during the 20th century. Ivan died in 1968, and Terezija in 1995 at the age of 92. They had no children, so the local Škvorc family took care of Terezija during her older age.

Kuću su 1998. godine detektirali Josip Movčan i Siniša Golub /

The house was rediscovered in year 1998 by Josip Movčan and Siniša Golub

Međimurska županija je kupila ovaj objekt 2003. godine za vrijeme župana Branka Levačića, a obnovila ga i rekonstruirala tijekom 2020. i 2021. godine za vrijeme župana Matije Posavca /

Međimurje County bought this house in 2003 during the mandate of County Prefect Branko Levačić, and it was renovated and reconstructed in 2020 and 2021 during the mandate of County Prefect Matija Posavec

Matulov grunt je otvoren 10. ožujka 2021. godine na 106. rođendan Jože Horvata (1915. – 2012.), moreplovača i pisca rodom iz Međimurja /

Center was opened on March 10th 2021 on the 106th birthday of legendary sailor and writer born in Međimurje Joža Horvat (1915 – 2012)

Objektom upravlja Međimurska priroda – Javna ustanova za zaštitu prirode /

This facility is managed by Međimurje Nature – Public Institution for Nature Protection

Naručitelj / Client:
Međimurska županija / Međimurje County

Suradnici Naručitelja / Client's Collaborators:
Marko Puškadija, Međimurska županija / Međimurje County
Ana Kralj, Javna ustanova za razvoj Međimurske županije REDEA / Public Institution for the Development of the Međimurje County REDEA
Zoran Šardi, Međimurska priroda – Javna ustanova za zaštitu prirode / Međimurje Nature – Public Institution for Nature Protection
Sara Srša, Međimurska priroda – Javna ustanova za zaštitu prirode / Međimurje Nature – Public Institution for Nature Protection
Ivana Rojko, Međimurska priroda – Javna ustanova za zaštitu prirode / Međimurje Nature – Public Institution for Nature Protection

Autori stalnog postava / Authors of the Permanent Display:
Siniša Golub
Ivana Rojko
Sara Srša
Mihaela Mesarić
Sara Janković

Produkcija stalnog postava / Production of the Permanent Display:
Međimurska priroda – Javna ustanova za zaštitu prirode / Međimurje Nature – Public Institution for Nature Protection
Davor Fileš, ELTEL d.o.o.
Anja Zanjko, A2Z d.o.o.

Recenzija interpretacijskih tekstova / Textual Content Review:
Udruga za zaštitu prirode i okoliša Zeleni Osijek / Association for Nature and Environment Protection Green Osijek

Grafički dizajn i opremanje postava / Graphic Design and Equipment of the Permanent Display:
Davor Fileš, ELTEL d.o.o.
Tomislav Brozović, Baggiz

Gradevinski radovi / Construction works:
VLAŠIĆ DN USLUGE d.o.o.

Korištenje arhivske građe omogućili su / The use of the archive material was made possible by:
Siniša Golub
Muzej Međimurja Čakovec / Museum of Međimurje Čakovec
Udruga Frkanovčani / Association Frkanovčani

Edukacijsko-istraživački centar Matulov grunt posvećen je Međimurcima Josipu Movčanu i Joži Horvatu /
This Education and Research Center Matulov grunt is dedicated to Josip Movčan and Joža Horvat

Europska unija
Zajedno do fondova EU

Operativni program
**KONKURENTNOST
I KOHEZIJA**

Izrada stalnog postava omogućena je sredstvima fonda projekta 'Med dvimi vodami' koji je sufinancirala Europska unija iz Europskog fonda za regionalni razvoj. Sadržaj stalnog postava isključivo je odgovornost Međimurske županije.

The development of the permanent display was made possible by the 'Between Two Waters' project funds, co-financed by the European Union from the European Regional Development Fund. The content of this permanent display is the sole responsibility of Međimurje County.

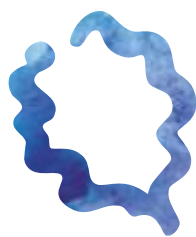
Projekt 'Med dvimi vodami' je sufinanciran sredstvima Europske unije u okviru Operativnog programa 'Konkurentnost i kohezija' 2014.-2020.

KK.06.1.2.02.0014

The project is co-financed by the European Union under the Operational Programme Competitiveness and Cohesion 2014–2020.

KK.06.1.2.02.0014

Med
dvemi
vodami

Matulov
grunt

Matulov grunt, Frkanovec 30 - 40311 Lopatinec
Općina Sveti Juraj na Bregu, Međimurska županija

www.medjimurska-priroda.info

www.med-dvemi-vodami.info

www.dhk.hr

impresum

REZIDENTI RAZGOVARAJU # RR

MATULOVİ GLASI 02, Listopad 2023.

Rezidenti razgovaraju # RR
MATULOVİ GLASI 02, Listopad 2023.

Nakladnik: Međimurska priroda, Trg međimurske prirode 1, Križovec, 40315 Mursko Središće
e-mail: medjimurska.priroda@gmail.com, www.medjimurska-priroda.info
Novinarka: Roberta Radović; Foto i dizajn: Roberta Radović; Lektura: Sara Srša